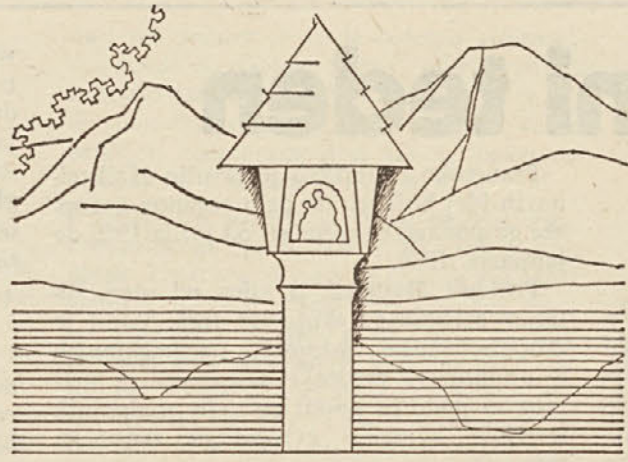

Heimatdienst ohne Maske

Unter dem Titel »Slowenen-Wallfahrt aufs Zollfeld verhindert« veröffentlichten die »Kärntner Nachrichten« vom 13. Mai 1967 (Organ der Freiheitlichen Partei Österreichs-FPÖ) einen Bericht, in dem die Verhinderung der Slowenen-Wallfahrt »als durchschlagender Erfolg des Kärntner Heimatdienstes für den Frieden im Lande« gepriesen wird. Wortwörtlich heißt es in dem Bericht:

»Eine Feier zur Erinnerung an den später heiliggesprochenen Missionar und Chorbischof Modestus, der im achten Jahrhundert die im Südkärntner Raum angesiedelten Slawen christianisierte, wurde von der kommunistischen Zentrale in Laibach zum Anlaß genommen, eine großangelegte Wallfahrt von Gläubigen aus dieser Diözese nach Maria Saal durchzuführen. Offiziell war als Ziel Maria Saal angegeben, in Wirklichkeit sollte die Fahrt jedoch zum Herzogstuhl auf dem Zollfeld gehen.

Der Kärntner Heimatdienst erhob gegen diese Absicht bei der Kärntner Landesregierung Einspruch, weil durch den Besuch von mehr als 30.000 Jugoslawen auf dem Zollfeld und den damit verbundenen Ansprüchen unweigerlich Unruhen unter den heimatgetreuen Kärntnern ausgebrochen wären. Kärnten ist ein deutsches und freies Land, der historisch deutsche Boden des Zollfeldes darf nicht für kommunistische Hetzpropaganda gegen die deutsche Bevölkerung mißbraucht werden.

Die Verhinderung der Slowenen-Wallfahrt zum Herzogstuhl auf das Zollfeld ist als durchschlagender Erfolg des Kärntner Heimatdienstes für den Frieden im Lande zu werten.«

Die Geschichtsfälschung, die Slawen hätten im achten Jahrhundert nur den Südkärntner Raum bewohnt, wollen wir übergehen. Nicht übergehen können wir die Verleumdung, daß eine Feier zur Erinnerung an den später heiliggesprochenen Missionar und Chorbischof Modestus »von der kommunistischen Zentrale in Laibach zum Anlaß genommen wurde, eine großangelegte Wallfahrt von Gläubigen aus dieser Diözese nach Maria Saal durchzuführen.«

Der Erzbischof von Ljubljana, der mit den Bischöfen von Maribor und Koper die Gläubigen Sloweniens aus Anlaß der 1200-Jahrfeier der Christianisierung der Slowenen zu einer Wallfahrt nach Maria Saal aufgerufen hat, von wo aus die Christianisierung der Slowenen ihren Anfang nahm, war jahrelang in kommunistischen Kerkern eingesperrt. Der Sitz des Erzbischofs von Ljubljana ist keine »kommunistische Zentrale«, sondern die Stätte, an der Bischof Gregorij Rožman, der von den Kommunisten zu einer Kerkerstrafe von 18 Jahren verurteilt wurde und Erzbischof Anton Vovk, den die Kommunisten anläßlich einer Firmung in Novo mesto mit Benzin begießen und anzünden ließen, gewirkt haben. Dem »katholischen Österreich« blieb es vorbehalten, Bedenken gegen die Wallfahrt anzumelden und die Verhinderung der Slowenen-Wallfahrt »als durchschlagenden Erfolg des Kärntner Heimatdienstes« ermöglicht zu haben.

Daran ändert auch die Tatsache nichts, daß die kommunistischen Machthaber im letzten Augenblick den Staatsfeiertag am 9. Mai zu einem Arbeitstag erklärten und den Autounternehmen in Slowenien die Weisung erteilten, an diesem Tag für die Wallfahrt nach Maria Saal keine Autos zur Verfügung zu stellen.

V čaru „Miklove Zale“

Tri lepo uspele prireditve »Zale« prosvetnega društva »Rož« pod Golico

Pred dobrim šestdesetletjem je tajnik Mohorjeve družbe Šimen Janežič ob razpisu večerniške povesti zašepetal profesorju-slavistu Jakobu Sketu v Celovcu na uho: »Pojdi med rožanske Šentjakobčane! Tam hranijo starodavno ustno izročilo o dekletu, ugrabljenem po Turkih, kako je po sedemletnem križevem potu našlo pot domov v Rož k svojemu možu Mirku.« — Dobro je moral pridni profesor nato prisluhniti pri povedovanju starih očancev pod šentjakobsko lipo in pred Serajnikovim domom v Svatnah in oko mu je gotovo zažarelo navdušenja, ko je iz svojih beležk izluščil jedro svoje povesti »Miklova Zala«. Nič se nato ni čudil nenavadnemu uspehu teh Večernic in rojaku Jaki Špicarju je z dovoljenjem dramatizacije te prelepe povesti še zašepetal, da pripravlja podroben opis dramatičnega Zalinega bega pred divjimi pesoglavci.

Od tistihmal je bila povest o Zali dvakrat ponatisnjena, Špicarjeva igra pa je postala tekom petdesetletja najbolj igrana ljudska igra med Slovenci. Pri tem pomenijo prireditve šentjakobskih igralcev v ljubljanskem in celovškem mestnem gledališču stopnjevanje diletantske igre do čiste ljudske umetnosti na odru.

Častna udeležba

Trikrat so tokrat vabili šentjakobčani, in sicer najprej domačine, nato širše občinstvo s predstavniki našega narodnega življenja vred in končno še enkrat vse ljubitelje »Zale«, te krasne visoke pesmi rožanske rodoljubja in domoljubja. Udeležba je bila prirediteljem zadoščenje za ve-

liki trud: trikrat je bila farna dvorana nabito polna in pri drugi prireditvi je veljal šentjakobski pozdrav posebno številnim duhovnim in svetnim predstavnikom našega narodnega življenja, ki so se vabilu polnoštevilno odzvali. Široki prostor pred župniščem in sredi vasi je bil natrpano poln motornih vozil, gostje pa so došli s skrajnega našega zapada in vzhoda, z Gorjancev in še preko meje.

Potek prireditve

Režiser Janko Janežič je položil v igro vso svojo ljubezen in stavil igralcem svoje bogate izkušnje na razpolago. Niso ga razočarali, četudi je tvegati izvedbi treh igralcev starih prireditev nastop s samimi novinci. Očitno je: življenje v vloge domačinov šentjakobčanom ni težko, delno celo smejo igrati same sebe, vloge Tresoglava in Almirre sta prevzela posebno talentirana igralca, za vloge Turkov pa so služili stari vzori generacije, ki je nekoč služila cesarju v vojaški suknji. Posvetovanje kmetov na Gradišču je bilo eno najbolj uspešnih dejanj, razgovor v Serajnikovi lopi in ženitnina najbolj naravni sceni, turški prizori najbolj dramatični. Zala v haremu je izvajala solze gledalcev še proti njihovi volji, njen povratak v domovino in s tem razvezani vozil Davorinove vrvi pa je edini pravični konec, možen za gledalca z naravnim čutom za pravico. V čem ostanejo šentjakobski igralci nedosegljivi: v svojem mehkem narečju, v katerem sozveni lepota rožanske pokrajine, visokih Karavank in šumeče Drave. Ne bomo hvalili posameznih nastopajočih, predvsem prva in tretja

prireditve sta bili domala brezhibni, krasni oder farne dvorane z okusnim kulisjem, posrečeni domači in turški kostumi in še razkošna tehnika magnetofona in elektrike so prispevali svoje, da je bila dvorana vsakokrat vsa zajeta v čaru Miklove Zale.

Skrivnost lepega uspeha

pa je nedvomno požrtvovalnost posameznih in složnost celotnega odrskega ansambla. Z vzgledom je šel naprej režiser sam in med prireditvami je delovala organizacija tudi brez inspicienta brezhibno, pa naj je šlo za postavljanje kulis, kostumiranje in šminiranje, za tehniko zvočnih in svetlobnih efektov, za dirigiranje pevskega toka. Naj velja torej naša pohvala in zahvala poleg režiserju in igralcem še za gledalce nevidnim sotrudnikom Uršiji in Magdi, Flori in Rezi, Andreju in Poldiju, Tomeju in Miheju, Toneju in Petru, Franceju in Jozeju. Vzajemnost celotnega zbora sodelujočih jamči tudi pri odrskih prireditvah za tisto skrivnostno povezanost z dvorano, ki družijo oder in gledalce v toplo celoto kulturne družine.

Miklova Zala — barometer kulturne volje

Očitno je postalo v petdesetletju prireditve: Miklova Zala je nekak barometer naše kulturne volje. Dokler se bo še igrala na naših odrih ta romantična povest rožanskega dekleta in bo naše ljudstvo še polnilo dvorane zanj, bo to edinstven dokaz suverenega narodno-kulturnega življenja. Dokler nas bo Zala še zajemala v svoj čudoviti čar, bo svet še moral računati z nami. In če bi nas moralo postati strah za nas, se bomo na poziv slovenskega pesnika-prvaka spomnili Zale na kolenih in spet upov bomo ognjenih: saj vemo: naj prider kar še koli, za nas še zvesta Zala moli. dro

Zakon o dvojezičnih napisih

Zvezni kancler dr. Josef Klaus je pred kratkim izjavil, da bo dana koroškim Slovincem možnost, da zavzamejo stališče do zakonskega osnutka glede uresničitve manjšinskih določil člena 7 državne pogodbe v zvezi z dvojezičnimi napisi in slovenskim uradnim jezikom.

Čudimo se, da je bil v nemškem tisku osnutek že objavljen, ne da bi bila manjšina doslej seznanjena z besedilom.

Ponovno poudarjamo, da bi bili zakoni o manjšinski zaščiti brez sodelovanja in pristanka manjšine brezpredmetni.

V Sloveniji nova vlada

Za novega predsednika Izvršnega sveta Slovenije je izvolil republiški zbor Staneta Kavčiča, za podpredsednika Vinka Hafnerja in dr. Franca Hočevarja. V Izvršni svet so bili poleg tega izvoljeni: dr. Vladimír Bračič, Drago Flis, Bojan Lubej, inž. Miran Mejak, dr. Ernest Pezrič, inž. Franc Razdevšek, Viktor Repič, Rino Simoneti, Joško Štrukelj, Zora Tomič in Boris Vajnjal.

Za novega predsednika republiške skupščine SR Slovenije je bil izvoljen Sergej Kraigher, za podpredsednika pa Jože Brilej in Janko Rudolf. Predsednik republiškega zbora pa je dr. Joža Vilfan.

med romarji, je dejal, da bo spesnil za to priložnost pesem o vtisih tega romanja.

Brezdvoma pa je bil v središču papeževega romanja njegov mirovni poziv človeštvu. Papež Pavel VI. sicer ni neposredno omenil vietnamskega spora, je pa jasno, da je menil tega, ko je v svojem govoru izjavil, da gleda svetovni položaj »s prestrašenimi očmi«.

Sveti oče je poromal v Fatimo

Dva milijona romarjev je navdušeno sprejelo papeža — Močan odmev v svetu

Dva milijona ljudi se je v soboto, 13. maja, zbralo pri svečani božji službi, katero je daroval sv. oče Pavel VI. v Fatimi. Romarji so prihajali že v začetku preteklega tedna iz vseh delov Portugalske peš ali na oslih v znamenito Marijino svetišče. Edina danes še živeča priča Marijinih prikazovanj pred 50 leti, ko se je Mati božja prvič srečala s tremi pastirčki iz vasi Aljustrela pri Fatimi, je sestra Lucija de Jesus Dos Santos.

Sv. oče je na svojem enodnevnem romanju molil skupno s to velikansko množico romarjev za konec vojne in oboroževanja in za odstranitev lakote v svetu, hkrati pa je naslovil mirovni poziv človeštvu.

Papež in njegovo spremstvo — na čelu dekan kardinalskega kolegija Tisserant — sta zapustila Vatikan že v soboto zjutraj pred 6. uro in se podala z letalom na Portugalsko. V letalu je bilo še trideset novinarjev. Ko je bilo letalo nad španskim ozemljem, so tam spustili 200 tisoč golobov-pismošev, v deželi so zvonili vsi zvonovi in v cerkvah so darovali sv. maše za popolni uspeh papeževega obiska v Fatimi. Po pristanku na letališču Monte Real, 30 kilometrov oddaljeno od Fatime, je papež s svojim spremstvom nadaljeval vožnjo z avtomobilom; pred njim se je peljal portugalski predsednik Tomaz. Akoravno je lilo kot iz škafa, je tvorila špalir do Fatime več stotisočglava množica, cela pot pa je bila okrašena s cvetjem in piničevimi ve-

jami, zvonovi so zvonili in slavoloki razpeti čez cesto so lepšali okolje.

Ko je sv. oče malo pred poldnevom prišel v Fatimo, je prenehalo deževati. Dva milijona ljudi, ki so vztrajali kljub silnemu dežju, je navdušeno pozdravljalo cerkvenega poglavarja. V svojem velikem govoru se je papež dotaknil vseh žgočih problemov sveta. V večernih urah pa je sv. oče Pavel VI. zapustil Fatimo in se vrnil v Rim.

Močan odmev romanja v svetu

Po zgodovinskem romanju papeža Pavla VI. v Fatimo, te dni mnogo debatirajo po svetu o političnih in teoloških posledicah le-tega. Papež je med svojim obiskom na Portugalskem sicer spodbudil dvemilijonsko množico za versko navdušenje, o političnih in verskih sporih pa je skrbno molčal.

V Vatikanu vlada po povratku papeža Pavla VI. največje zadovoljstvo, ker je romanje tako lepo uspelo. V poročilih omenjajo, da je sv. oče oral Devico Marijo v enostavnih svetopisemskih izrazih za boljše pojmovanje drugih Cerkva.

»Papež Pavel VI. se je s tem hotel izogniti pretiravanju Marijinega čiščenja,« so dejali v Rimu. V nobenem svojem nagovoru rimsko-katoliški cerkveni poglavar ni omenil deloma še neobjavljene »fatimske poslanice«.

Sv. oče Pavel VI. je sprejel tudi skupino na Portugalskem živečih protestantov. Sovjetski pisatelj Jevtušenko, ki je bil tudi

Politični teden

Po svetu . . .

VELIKA BRITANIJA ZAPROSILA ZA SPREJEM V EWG

V četrtek, dne 11. maja, je britanski veleposlanik Marjoribanks v Bruslju izročil predsedniku sveta ministrov EGS (Evropske gospodarske skupnosti) Eslandu uradno prošnjo za sprejem Velike Britanije v skupno tržišče. Zato so se dokončno odločili, ko je britanska spodnji dom po tridnevni debati s 488 proti 62 poslancem glasoval za vstop Velike Britanije v tri evropske skupnosti: EGS, EURATOM in MONTAN UNION.

Britanska prošnja je jasna in kratka in vsebuje samo 67 besed. V njej ni nobenih »če« niti »ali«, torej nikakršnih pogojev, temveč je v njej preprosto zapisano, naj bi Veliko Britanijo sprejeli v tri evropske skupnosti šestih držav.

Opazovalci v Bruslju so mnenja, da so britanske možnosti za ugodno rešitev prošnje polovične. Domnevajo, da je pet dežel Evropske gospodarske skupnosti za vstop Velike Britanije, medtem ko je Francija še zmerom rezervirana glede tega vprašanja. London je prepričan, da se pogajanja ne bodo preveč zavlekla in da se bodo pričela še pred počitnicami.

Izjave Velike Britanije izražajo prepričanje, da bo njena prošnja uslišana. Istočasno so dali vedeti, da je to najdlje, do koder je London lahko šel. Opozorili so, da se takšen položaj najbrž ne bi mogel več ponoviti.

London je pojasnil šestorici dve prednosti, ki bi nastale, če bi ga sprejeli v Evropsko skupno tržišče. Pravijo, da bi se v tem slučaju nasprotja v zahodni Evropi, ki so povzročila že dve svetovni vojni, naposled umirila. Drugič, edino članstvo Velike Britanije v EWG lahko Evropi omogoči, da bo v tehnologiji tekmovala z Združenimi državami Amerike in Sovjetsko zvezo.

MUSLIMAN ZAKIR HUSAIN INDIJSKI PREDSEDNIK

Dr. Zakir Husain, kandidat kongresne stranke, je bil izvoljen za novega predsednika Indije za prihodnjih pet let. To je prvič, da je za predsednika Indije izvoljen musliman. Husain, ki ima 70 let, je bil do sedaj podpredsednik republike. Kakor je znano, ni dosedanji predsednik Radakrishnan kandidiral z zdravstvenih razlogov. Izvolitev Husaina pomeni velik uspeh za Indiro Gandhi, zlasti še, ker je bil izvoljen z mnogo več glasovi, kakor so v kongresni stranki pričakovali. Opozicijske stranke so podpirale bivšega predsednika vrhovnega sodišča. Husain je dobil 471.244 glasov, kandidat opozicije Suba Rao pa 363.971. Voditelj kongresne stranke so računali na večino 50 do 70 tisoč glasov. Indiro Gandhi je poudarjala, da mora kongresna stranka ob tej priložnosti poudariti načelo laičnosti države in je vztrajala pri kandidaturi muslimana Husaina v državi, kjer predstavljajo muslimani samo deset odstotkov prebivalstva.

Zakir Husain je doktoriral v gospodarskih vedah na berlinski univerzi. Velik del svojega življenja je posvetil razvoju indijske muslimanske univerze. Od leta 1957 do 1962 (ko je postal podpredsednik republike) je bil guverner države Bihar. Preden se je posvetil politiki, se je predvsem posvečal kulturi. Kot pristaš Gandija je sprožil vrsto gibanj za kulturno reformo, ko Indija ni bila še neodvisna. Napisal je več ko 50 knjig za otroke.

HALLSTEIN POPUSTIL DE GAULLU

Predsednik izvršne komisije Evropske gospodarske skupnosti dr. Walter Hallstein je umaknil kandidaturu za predsednika kombinirane izvršne oblasti EGS, skupnosti za prejem in jeklo ter evroatoma. Ta Hallsteinova odločitev pomeni zmagovalstvo za francoskega predsednika de Gaulle. De Gaulle namreč sodi, da je Hallstein pobudnik ideje, da bi dali večjo nadnacionalno oblast izvršni komisiji Evropske gospodarske skupnosti.

Hallsteinov umik bo bržkone odprl pot v hitrejši združitvi izvršilnih komisij EGS, skupnosti za prejem in jeklo in evroatoma. O tem utegnejo sklepati 29. in 30. maja, ko se bodo v Rimu sestale članice EGS.

Francosko zastopstvo je zavoljo Hallsteinovih idej bojkotiralo delo organov Evropske gospodarske skupnosti od julija 1965 do januarja 1966.

Profesor Hallstein je eden od utemeljiteljev evropskega skupnega trga. Vodil je zahodnonemško zastopstvo na pogajanjih o ustanovitvi evropske skupnosti za prejem in jeklo in postal pozneje predsednik izvršilne komisije evropskega skupnega trga.

Hotel je omejiti nadzor ministrskega sveta nad skupnim trgovin in povečati oblast izvršilne komisije, temu pa se je ostro uprla Francija. Pozneje je de Gaulle nasprotoval temu, da bi bil Hallstein izvoljen na kakršenkoli položaj v zahodnoevropski gospodarski skupnosti.

IZJAVE PREDSEDNIKA JOHNSONA O VIETNAMU

Predsednik Johnson je na tiskovni konferenci izjavil, da sedaj »ne vidi nobenega upanja« v sporazumno rešitev vietnamskega spora. Zatem je izjavil, da bo v prihodnjih tednih proučil zahtevo generala Westmorelanda za pošiljanje okrepitev v Vietnam. Na neko vprašanje je zanikal trditve, da bodo 35.000 ameriških vojakov, ki jih bodo umaknili iz Nemčije, poslali v Vietnam.

Nato je Johnson izjavil, da ni blizu nobena odločitev glede povečanja števila ameriških vojakov v Vietnamu in prav gotovo

vo je ne bodo sprejeli v prihodnjih dneh in tudi ne v prihodnjih tednih. Poudaril pa je, da zadevo stalno proučujejo in da je verjetno, da bosta v prihodnjih tednih minister za obrambo McNamara in načelnik glavnega štaba general Wheeler zahtevala od Bele hiše okrepitve za Vietnam, kakor zahteva general Westmoreland.

Generalova zahteva

Vrhovni poveljnik ameriških sil v Južnem Vietnamu general William Westmoreland je prišel pred dnevi v domovino, da bi zahteval še sto tisoč vojakov. Tako bi se število ameriških vojakov povečalo na 600 tisoč mož. Časnikarski založniki so mu priredili v hotelu Waldorf Astoria v New Yorku svečano kosilo. Na njem je general izjavil med drugim tudi naslednje:

»Vojna je ogorčena, vendar utegne biti še hujša. Imamo uspeh, toda sovražnik se upira. Konca vojne še ne moremo predvideti. Žal ima sovražnik, ki ne dosega uspehov na bojiščih, večji uspeh v svetovni areni. Tisti, ki v svetu in v Ameriki protestirajo proti vojni in zahtevajo mirovna pogajanja, podpirajo sovražnika, dvigajo njegovo moralo...«

Westmoreland tudi pojasnjuje, zakaj ne more pristati na prenehanje bombardiranja za pogoj za pogajanje. Po njegovi sodbi je v drugih vojnah prenehanje sovražnosti zelo sprejemljiv pogoj za pogajanje, v tej pa ni, ker koristi samo sovražniku. Pravi, da je med prejšnjimi začasnimi premirji sovražnik izkoristil premor tako, da je premeščal svoje enote, jih okrepil in s tem okrepil tudi politični položaj.

. . . in pri nas v Avstriji

POROČILO DESETIH »MODRIH« ŐBB

Kot znano je prometni minister dipl. ing. dr. Ludwig Weiß naročil lani desetim avstrijskim znanstvenikom, naj bi temeljito in objektivno preiskali državno podjetje Avstrijskih zveznih železnic.

Deset profesorjev-strokovnjakov, ki so izdelali sedaj 910 strani z 210 tisoč besedami obsegajoče strokovno poročilo, zahteva za ozdravljenje avstrijskih državnih železnic sledeče:

- Avstrijske zvezne železnice morajo postati samostojno podjetje.
- Upeljati je treba strogo gospodarsko vodstvo po trgovinskih vidikih.
- Država naj bi plačevala tista bremena, ki so sedaj naprtena avstrijskim državnim železnicam s starostnimi pokojninami, socialnimi in subvencijskimi ceniki iz gospodarskih in socialnopolitičnih razlogov.
- Izdelati je treba desetletni investicijski program.

»Če se Avstrijske državne železnice ne bodo izmotali iz upravnega aparata, ne morejo nikdar postati moderno podjetje, ki prinaša tudi otipljive gospodarske uspehe,« je dejal profesor dr. Illetschko (Visoka šola za svetovno trgovino, predsednik strokovne komisije, sestojeca iz deset visokošolskih in univerzitetnih profesorjev). Na jasnem si moramo biti, da so Avstrijske državne železnice pristno in izredno bogastvo države (po poslovnem poročilu iz leta 1964 znaša bilančna vrednost tega podjetja okoli 45 milijard šilingov), katere moramo voditi po trgovskih in gospodarskih vidikih.

Prvi obračun s finančnim ministrom

Prometni minister dipl. ing. dr. Ludwig Weiß je jasno povedal, da največjo zapreko v okviru programa za saniranje državnih železnic predstavlja vlada sama: »Prišlo je že tudi do prvega spopada s finančnim ministrom,« je dejal prometni minister. S sindikatom železničarjev, glede vprašanja ozdravljenja Avstrijskih zveznih železnic, ni nobenih nasprotij. Kot znano je naš list že v 18. številki poročal, da je sindikat v svojem uradnem organu priobčil pozitivno stališče k poročilu profesorjev (glej zgoraj). Tako je sindikat železničarjev pripravljen sodelovati pri modernizaciji in socializaciji Avstrijskih državnih železnic.

Prof. dr. Illetschko je ugotovil, da je stanje Avstrijskih državnih železnic dejansko boljše, kot pa gre glas o njih med širokimi plasti prebivalstva. Subvencijski in socialni cenik oškodujeta Avstrijske državne železnice po soglasnem mnenju finančnega in prometnega ministrstva ter Zvezne zbornice, letno za dve milijardi šilingov; skupaj s previsokimi pokojninskimi bremenima znaša 3,5 milijarde šilingov.

O strokovnem poročilu samem je prof. dr. Illetschko menil: »Različna mnenja med »desetimi modrimi« (profesorji-izvedenci), so nastala samo o vprašanjih, pri katerih niso mogli izdelati natančnega poročila, zaradi pomanjkanja odgovarjajočih podlag dejanskega stanja.«

PREOSNOVA AVSTRIJSKE PODRŽAVLJENE INDUSTRIJE

S 1. marcem letos se je za avstrijsko poddržavljeno industrijo začelo novo obdobje. Doslej ločeno delujoča podjetja, ki so bila povsem odvisna od vlade, upravlja sedaj Avstrijska industrijska upravna družba ÖIG (o tej družbi smo že pisali.) Nova družba naj bi delala zgolj po gospodarskih vidikih in bila neodvisna od vlade oziroma vladajočih strank. Avstrijska javnost in vsi evropski gospodarski krogi napeto čakajo, ali bo s to reorganizacijo rešeno težavno stanje, v katero je zašla poddržavljena industrija v Avstriji in ali bo ta kos svoji nalogi, vzdržati konkurenco z industrijo velikih evropskih držav. Za sedanji položaj v avstrijski poddržavljene industriji in za njen pomen za evropsko gospodarstvo in politiko je poučljiv naslednji kratak pregled, sestavljen po posameznih industrijskih panogah: Železarska in jeklarška industrija. V tej panogi zaposlujejo poddržavljena podjetja 61.000 oseb in so leta 1965 proizvedla 3,1 milijona ton jekla. Dobitek vseh podjetij je bil lani le še okoli 1 mil. 960.000 dolarjev. Nova družba bo skušala združiti sedanje štiri jeklarne VOEST, Schöller-Blechnmann, Böhler in Alpine Montan v en velik racionaliziran obrat. Industrija neželeznih kovin. Zaposluje okoli 7800 delavcev; leta 1965 je dosegla okrog 78 milijonov dolarjev prometa in je zanjo značilno, da izvozi 45 odstotkov vse proizvodnje. Daleč največje podjetje je »Metallwerk Ranshofer-Berndorf«, ki je samo doseglo blizu tri četrtine vsega prometa. To podjetje bo skušalo pridobiti družabnike v tujini, investirati v štirih letih 84 milijonov dolarjev za nove valjarne in elektrolitično opremo.

Elektroindustrija zaposluje 17 tisoč 900 ljudi in stanje v poddržavljenih podjetjih te panoge ni dobro. Pri prometu nad 127 milijonov dolarjev je bilo leta 1965 okoli 5 milijonov dolarjev izgube. Največji podjetji sta »Elin« in »Wiener Starkstromwerke«. Slabega uspeha so krivi zastareli obrati in premajhne zmogljivosti, tako da iz lastnih moči ni mogoča konkurenca z orjaki kakor so Siemens, Brown, Boveri, General Electric. Zato se je ta panoga nedavno povezala z nemško Siemens.

Mehanična industrija ima v poddržavljenih podjetjih 12.000 zaposlenih in je sta-

SLOVENC

doma in po svetu

Zlatomašni jubilej

Pred kratkim je v Slovencu v Brdih daroval zlato mašo g. Lojze Kodermac. Zlatomašnik Lojze Kodermac je bil rojen 3. februarja 1892 v Hruševlju v slovenci župniji na Primorskem. V duhovnika je bil posvečen 3. maja 1917. Že 1. junija pa je nastopil prvo službo kot kaplan v Solkanu, a že 22. novembra 1917, je nastopil mesto kaplana v Tolminu. Bilo je sredi vojne, ko je duhovniku pripadala težka naloga tolažiti in duhovno dvigati narod, ki je krvavel. Dne 24. aprila je g. Kodermac odšel v Volče, kjer je služboval sprva kot župnijski upravitelj, nato pa od leta 1924 kot župnik.

V Volčah je jubilant ostal 40 let, kjer se je kot goreč duhovnik zavzel zlasti za versko-moralno obnovo ter temeljito duhovno poglabitev med mladino. Brigal pa se je tudi za estetsko zunanost cerkva. To pričajo obnovljene hiše božje v Volčah, na Mengorah in pri Sv. Danijelu na volčanskem polju. Njegovo dejanje in nehanje na prosvetnem in gospodarskem poprišču je obrodilo lepe sadove po vsem Tolminskem. Zlatomašnik pa se je po fašističnem terorju, ki je strl in uničil vse upe in nade, umaknil iz Volč v Kožbano v Brdih. Kot zmerom svež, veder in poln živahnosti deluje med svojimi rojaki in kliče zanje božji blagoslov.

Umril je Franjo Baš

Po daljši in mučni bolezni je pred kratkim v Ljubljani umrl profesor Franjo Baš, zgodovinar in narodopisec štajerske.

Rodil se je 22. januarja 1899 v Kamenčah pri Braslovcah. Študiral je zemljepis in zgodovino v Ljubljani in na Dunaju. Do leta 1932 je bil profesor v Mariboru, nato je postal banovinski arhivar in tajnik mariborskega muzeja. Kot zgodovinar je obdelal štajerska mesta, kot zgodovinar in etnograf štajersko podeželje, kot arheolog žarno grobišče pod Kalvarijo; uveljavil se je tudi kot etnograf in bil stalni sodelavec vseh slovenskih zgodovinskih, geografskih in drugih kulturnih strokovnih časopisov in revij.

V letih 1948 do 1949 je postavil ptujski muzej. Pred upokojitvijo 1963. leta je bil honorarni predavatelj filozofske fakultete v Ljubljani za muzeologijo in prvi predavatelj tega predmeta na slovenski univerzi.

Priznanje zaslužnemu Slovencu

Prejšnji teden je bila v pokrajinski sejni dvorani v Gorici svečanost, na kateri je predsednik pokrajine dr. Bruno Chientarolli podelil spominske medalje večjemu številu pokrajinskih uslužbencev, ki so jih upokojili. Med temi je bil tudi dr. Josip Vrtovec, primarij goriške psihiatrične bolnišnice.

Dr. Josip Vrtovec ima za seboj plodno in zanimivo zdravniško kariero. Po diplomu na graški univerzi 1924. leta se je zaposlil na higienskem zavodu v Ljubljani. Odšel je na specializacijo v Združene ameriške države za socialno medicino ter po povratku organiziral zdravstveni dom v Mariboru. Nenci so ga ob svojem prihodu konfinirali v južno Srbijo, od koder je prišel v Gorico, kjer je bil v svojstvu primarija zaposlen od 1942. leta do dneva upokojitve.

nje v njih slabo. Položaj označuje dejstvo, da je pet največjih podjetij med leti 1960 in 1965 imelo izgube nad 16 milijonov dolarjev. Za nujne naloge imajo pridobitev novih licenc in racionalizacijo obratov.

Kemična industrija, nešteti industriji nafte, zaposluje 6000 ljudi in dela dobro, največ po zaslugi podjetja »Stickstoffwerke« v Linzu, ki je v petletnem obdobju 1960 do 1965 doseglo nad 63 milijonov dolarjev dobička. Po dogovoru z neko britansko družbo je v načrtu gradnja petrokemijske tovarne za letno 50.000 ton polietilena pri rafineriji Schwechat v okolici Dunaja.

Končno rudarska industrija s pridobivanjem premoga, bakra, železa. Tu je stanje najbolj kritično. Vzroki so premajhna izdatnost slojev in rud, slaba proizvodnja in nekonkurenčne cene. Za edini izhod imajo gospodarstveniki opustitev nekaterih obratov. Kakšno je bilo doslej poslovanje, dobro kaže primer premogovnika v Fohnsdorfu, kjer je izguba na leto znašala okoli 2 milijona dolarjev ali blizu 1200 dolarjev na vsakega od 1700 zaposlenih delavcev.

Uspeh nove vodilne organizacije avstrijske poddržavljene industrije z obratom na bolje bi imel kar največji pomen za politično in gospodarsko bodočnost Avstrije.

»Najbolj kompleksna, najbolj kompletna osebnost vse naše moderne poezije, klasič našega modernizma! Poezija Tina Ujevića je kot morje: gibljiva v vseh smereh, polna neštetihi možnosti, skrivnosti in neznanosti, mračna in blesteča, tiha in voharna, zmožna nas nasititi, pripravljena nas absorbirati, neujemljiva in neizčrpna. Kadar zapljuska, bistri razum, tepta srce, zakaj Ujević vselej zajame celotnost: čustvo in misel. Ne more čustvovati, ne da bi mislil in ne more misliti, ne da bi čustvoval. Kakor vsi veliki pesniki svetovne književnosti zaposluje kritike in se jim vsiljuje: zdaj z enostavnostjo lirskih struktur, zdaj z vrtolomnostjo čustev, zdaj z zapletenostjo miselnih sistemov; nikoli in v ničemer pa ne dokončen. Prevladuje njegovo obeležje — težnja po absolutnem. Zavoljo te težnje je Ujević izgubljal in vnovič našel težišče svojega jaza, trgal in spet vzpostavljaj stik stvarnostjo, bežal v »mistični prostor noči in se spet vračal k luči, k svetu in ljudem. Duhovno zainteresiran za veliki, čudoviti skrivnostni Vzhod je bil s temperamentom in z duševno pripravljenostjo krščanski občutljiv za vprašanja morale, greha, vesti. Gotska strogost duha, slovanska duša, budistično uvežbana senzibilnost, racionalistični kriterij — zares čudna mešanica. Tudi pa nikakor niso edine sestavine, povezan z imenom Tina Ujevića. Edino, kar je vedno trajnega zanosa in žrtve, sta bili Ujeviću poezija in umetnost, ki sta »religija in svetinja«. Njegova posebnost je, da v vsem ostane pesnik, neodvisen ustvarjalec: v poeziji vsem dogmami pesmihi kakor tudi v neurejenem bohemskem življenju...«

OBJAVA

V proslavo 10. obletnice obstoja Državne gimnazije za Slovence priredijo dijaki v nedeljo, 28. maja 1967, ob 14.30 v Delavski zbornici v Celovcu slavnostno akademijo. Istočasno bo tudi razstava ročnih del in risb.

Vstopnice za akademijo dobite v šolski pisarni.

Prijave za 1. razred gimnazije so ustne v pisarni ali pa pismene na naslov: Direktion des Bundesgymnasiums für Slovenen in Klagenfurt, 9020 Klagenfurt, Lerchenfeldstraße 22.

Potrebni dokumenti so:

1. Rojstni list.
2. Spričevalo 4. šolske stopnje ljudske šole.
3. Dokaz avstrijskega državljanstva.
4. Popis učenca pošlje vodstvo ljudske šole neposredno na ravnateljstvo gimnazije.

Sprejemni izpiti za 1. razred so prvi dan velikih počitnic, to je v soboto, 8. julija 1967, ob 8. uri zjutraj na šoli.

Sprejemni izpit za 1. razred obsega slovenščino, nemščino in računstvo in sicer za 4. šolsko stopnjo predvidena snov.

V zadevi vstopa v višje razrede pa je nujno potreben osebni razgovor z ravnateljem šole.

Ravnateljstvo

Gradišnikove matere trnjeva pot

Od nežne mladosti do častitljive starosti skoraj devetdesetih let je Gradišnikova mama hrabro, junaško nosila težki tovor kmečke, gorjanske matere in žene. To čudovito mater, Jedrto Skutl, rojeno Stern, smo položili kot dragoceno seme za rast v večno pomlad na božji njivi sv. Andreja drugega dne v maju, na dan dnevnega češčenja v libuški podružnici.

Rajna Gradišnikova mama je bila otrok preproste gorjanske hiše, pri Oberu nad Mežico. Kot mlado dekle, komaj doraslo za težko hribovsko življenje in delo na polju in pri živini je morala opravljati najtežja dela doma in na polju. Vsa predana rojstni hiši in polju je nosila dan za dnem tovor na glavi — zvrhano košaro trave, na hrbtu težak koš gnoja. Vižala je oralo, ki so ga težko vlekli voliči, privzdigovala brano, tolka trde grude pred setvijo. Naporni so bili koraki po strmini navzgor in navzdol. Pri tem delu je Jerica zadobila »kilo« (Bruch). A mlada junakinja pod težo razmer ni onemogla. Težak tovor po hudih klancih in drčah je bil njen vsakdanji kruh in njena molitev. Njene sanje pa so bile jasne in veselo se je pripravljala, z močjo telesa, bogastvom duše in v zbranosti vere za bodočnost, ki se ji je nasmešnila na sosednjem hribu, nad Šentjurjem.

Ko je prišel tedaj Gradišnikov sin, gorjanec iz Podpece k Jerici po nagelj, mu ga je rada pripela na prsi v znak, da mu daruje tudi pošteno srce in pridno, delavno roko.

Tako se je v lepem, srečnem zakonu pričelo njeno novo življenje na lepem, visokem hribu pri Gradišniku (Stari ljudje so pravili, da je tam nekoč stal grad, in tej hiši so prej kdaj pravili Gradiše).

Jerica je tu imela svoje kraljestvo, svojo ljubezen in srečo — in — svoj križ, ki ga je voljno nosila. Kila ji je delala težave, a kljub tej težavi je povila Gradišnikovi hiši enajst otrok, od katerih so štirje kmalu umrli.

Ko je prva vojska, 1. 1914 izbruhnila, je moral Gradišnik k vojakom, kjer je ostal do konca vojne. Vrnil pa se je bolan. Med vso vojno je Jerica opravljala vsa dela, ki jih sicer opravljajo moški. Bila je gospodar, hlapec, dekla in gospodinja. S čvrsto roko je orala, sejala, kosila in žela in opravljala dela matere, gospodinje in kravarice s pomočjo doraščajočih otrok.

V spominu nam je slika Gradišnikove matere, ko je ob košnji ali žetvi nesla za delavce košaro z malico ali južino na glavi; na hrbtu ji je visel petletni sinek, ki radi boleznimi ni še shodil; z roko je vlekla za seboj ali tiščala vozček z malim otročičem, tretjega pa je nosila pod srcem. Tako so se z njo vlekli dnevi, tedni in meseci. Za spremembo so se križi dnevnih neveselosti menjavali po velikosti in teži. Težke sence so legale na zeleno ali snežno hribovje, a sonce upanja, ki je lastno dobremu materinemu srcu, ter ljubezen do družine in Gradiša ji je dajala moč. Verovala je: »Bog usodo vodi!«

Po vojni se je mož vrnil in materi-ženi se je življenje obrnilo na bolje. S skrbjo je spremljala bolezen moža. Za njo pa je prišel nov udarec.

Leta 1919, ko so prve čete volkswehra zasedale naše vasi, je pri nas cvetelo izdajstvo. »Das Haus ist schwarz!« so podivjani, pijani možje v uniformah, z bajoneti na puškah obiskali mnoge naše družine in vanje prinesli strah in grozo. Oglasili so se tudi pri Gradišniku. Očeta so zastraženega držali na hodniku. Ko so pobrali srebrnino, ure in še kako vrednost ter živila, se je mati Jerica v zgražanju nad takim početjem oglasila z moško besedo. Za tako nezaslišano predrznost pa je vojak nastavljal njene prsi bajonet in puškino cev. K sreči je smrtonosno cev odrinil treznejši vojak. Oče Gradišnik, njegovi konji in voz pa so morali s prodirajočo vojsko proti Stajerski. Vrnili se je po nekaj tednih iz Guštanja.

Leta 1925, v aprilu je oče Gradišnik umrl za posledicami, ki jih je prinesel iz italijanske fronte. Gradišnikova mati je morala zopet sama stopiti na trnjevo pot skr-

bi in borbe za življenje. Žuljev na rokah ni preštevala, bolečin ni tehtala. Hribu, domačiji in otrokom je bila sončni žarek, zavetje in dober kruh.

Prišel pa je temni dan v aprilu 1942. Okrutni Hitlerjev borec je surovo ukazal: »Z mano — vsi — za par dni — ni vam treba nič s seboj jemati!«

Tedaj je Gradišnikova družina (bil je sin Franc že poročen, stara mati, sin z družino) bila izseljena v taborišče na Hesselberg. Vse njihovo imetje, obleke in hrana je ostala doma. Hleb kruha za prvo potrebo so grede dobili od drugih izseljencev.

Sin Štefan pa je bil v Hitlerjevi vojski, kot mnogi drugi iz družin izseljencev. Nekoč dne v bolnici je po prestani krizi obojestranske pljučnice sedel pri mizi, ko je došel telegram, da je družina izseljena. Slab, kot je bolnik po prestani hudi bolezni, se je Štefan nezavesten zgrudil pod mizo. Dobrosrčen zdravnik, veren Tirolec se je zanimal zanj in nato, ko je spoznal grobo krivico, izvršeno nad nedolžnimi, je tajno posredoval, da je bil Štefan od vojaščine oproščen.

Tako je Štefan nekoč obiskal svojce na Hesselbergu. Matere ni bilo med drugimi. Iskal jo je in našel v bližnjem gozdiču z malim vnučkom. Mati je klečala pod borovcem in molila rožni venec.

Leta 1945 se je Gradišnikova mati z ostalo družino vrnila na Gradišče. Hrib je bil zelen in sončen, a dom je bil prazen, do kraja izropan. Slika je bila obupna: Zidovi poškodovani, podi iztrgani, okna odstranjena, stanovanje brez pohištva, štedilnik

MLADINSKI DAN

bo v nedeljo presv. Trojice, dne 21. maja, v št. Jakobu v Rožu.

Ob 11. uri bo mladinska sv. maša na župnijskem dvorišču.

Popoldne ob pol 2. uri je mladinska akademija s pisanim sporedom.

Mladina iskreno vabljen!

Vodstvo katol. mladine

v kuhinji razbit. Težko je bilo upostaviti red za človeka vredno življenje.

Nato so se poročile hčere; umrl je sin posestnik, hči Micka je legla v prezgodnji grob. Uboga mati je s krvavečim srcem polagala svoje drage na žrtveni oltar Bogu v dar. Ostala je duhovno močna. Ni je zlo mila usoda, ki jo je z nešteti biči udarjala po plečih; ni je ustrašil prezir radi narodne zavesti. Vedela je, kdo šteje njene stopinje pri delu, kilometre k vsakonedeljski maši in na šentjurski hriboček v času, ko so pešale njene moči.

Pred letom dni je po nesreči padla v stanovanju in si nogo zlomila. Iz postelje ni več mogla. Radi ležanja so se pojavile velike, pekoče rane. V strašnih bolečinah je vpila na pomoč: »Marija, ti mi moreš pomagati —!« Domači so ji lepo stregli. Največ v pomoč ji je bil sin Štefan. Ko jo je v nočeh brez spanja, v urah polnih vzdihov, skušal tolažiti, mu je vedno odgovorila: »Marija mi bo pomagala.« Gradišnikova

mama je tako v velikem trpljenju, ki jo je použilo do kosti in do zadnje kaplje krvi, ugašala...

Štefan pa je bil deležen njenega zadnjega materinskega objema, poljuba in blagoslova; s pojemajočimi močmi je umirajoča zatrdila sinu: »Saj — prideš za menoj!...« in Gradišnikova mati je nato takoj mirno, tiho zasnivala sen v Bogu, v obljubi Kraljice maja.

Lepa je slika Gradišnikove matere — in tako lepe so slike vseh naših mater.

ST. VID V PODJUNI

V nedeljo, dne 2. aprila, so nas obiskali igralci društva »Zarja« iz Železne Kaple in uprizorili igro »Prevara«. V nedeljo, dne 16. aprila, pa so podala dekleta gospodinj-ske šole iz št. Jakoba v Rožu igro »Prižgala je luč«. Na materinski dan, 7. majnika, je bila materinska proslava z deklamacijami, petjem in igro »Dve materi«, s katero so nas obiskala dekleta iz spodnje fare in Dobrle vesi.

Vse prireditve so nastopajoči izvrstno podali in zato vabimo vse igralce, naj še in še pridejo.

V nedeljo, dne 2. aprila, je bila pri fari poroka Štefana Mohar iz Sinče vesi in Hilde Starc iz Proboja. Veselo ženitovanje je bilo pri Jariču v št. Vidu. Novoporočencemu paru želimo vse dobro na novi življenjski poti.

V sredo, 19. aprila, je bil pri fari pogreb 65-letnega Tomaža Mokina, Vinklarja v Zgornjih Vinarah. Želimo mu večni mir, žalujočim sorodnikom pa izražamo naše sožalje.

CELOVEC

Pevska vaja za bivše maturante slovenske gimnazije bo v soboto, 27. maja, ob 14. uri v Delavski zbornici.

CELOVEC

(»Veseli študentje« v Italiji)

Postala je že tradicija, da igrajo »Veseli študentje« na prvomajskem slavlju v Števerjanu pri Gorici v Italiji. Vas leži na meji med Italijo in Jugoslavijo. Tudi letos so se odzvali povabilu.

V nedeljo, dne 30. aprila, so se odpeljali ob 5. uri zjutraj iz Celovca. Pot jih je vodila preko Jugoslavije. Maši so prisostvovali na Bledu. Grede so se ustavili tudi v Vrbi in obiskali Prečernov dom. Nato je vodila pot naravnost v Gorico, od tod v Števerjan, kjer so jih že težko pričakovali. Svoje kruleče trebuhe so si pomirili v župnišču z obilno in dobro pripravljeno južino.

Po južini so si šestošolci Slovenske gimnazije ogledali Števerjan in okolico. Popoldne pa je bilo majsko slavlje. Ko so »Veseli študentje« slišali, da igrajo tudi »Veseli planšarji« iz Bohinja, jim je postalo kar tesno pri srcu. Starejši planšarji so igrali lepe, lahne in umirjene melodije. Vendar je Števerjance še bolj dvignilo, ko so nastopili mladi študentje s temperamentnimi in ognjevitimi valčki in polkami. Posebno jim je ugajala pesem o Števerjanskem vinu.

Naslednji dan je vodila pot v Trst. »Veseli študentje« so bili namreč povabljeni tudi tja na prvomajsko prireditev. Slavlje je bilo v Bazovici nad Trstom. Program je bil podoben kot v Števerjanu.

Pot nazaj je šla zopet skozi Jugoslavijo. Mimo Postojne in Ljubljane so bili »Veseli študentje« kmalu v domovini. Hitro so znosili svoje reči v dom in kmalu potem se je čulo le še »žaganje« utrujenih godcev po spalnicah.

Ob 50.letnici dogodkov v FATIMI kupite in si rite knjigo

FATIMA, 6. izdaja.

Razpošilja jo Družba sv. Mohorja v Celovcu.

MAŠNO VINO pri Kristijanu BREZNIKU, Celovec, Viktringer Straße 5, tel. 22 51.

go Dolinšek, prezident videmske trgovske zbornice dr. Giancarlo di Maniago, prezident delavske zbornice Hans Scheiber ter končno prezident internacionalne federacije Evropskih hiš (FIME) generalni konzul dr. Bruno Buchwieser. V vseh govorih so bili naglašeni skupni problemi vseh pokrajin in potreba po še tesnejšem sodelovanju. Med poslušalci, ki so z zanimanjem sledili izvajanjem ter njih prevodom v slovenščino (prevajalec dr. Reginald Vospernik) ter italijanščino (prevajalca gospa dr. Chizzola in dr. Erwin Schatz) so bili tudi vidni politiki v deželi in zastopniki slovenske manjšine na Koroškem.

Med številnimi predavanji naj omenimo zanimiva izvajanja dipl. oec. Rudija Videčiča (Gospodarska zbornica Slovenije) o težnjah Jugoslavije po tesnem sodelovanju s srednjo in zapadno Evropo.

Prireditve te vrste, to je naglasil tudi deželni glavar na sprejemu, ki ga je dal 10. maja zvečer za udeležence v deželni vladi, naj doprinesejo tehten delež za nadaljnjo izgraditev dobrih sosednih odnosov, kajti samo na temeljih teh prvih korakov lahko gradimo v bodoče Združeno Evropo.

Sprejema sta se udeležila tudi predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Valentin Inzko ter tajnik dr. Reginald Vospernik.

Mešalke betona 80 l vsebine, nove po šil. 1.880.- Garažna preklopna vrata raznih velikosti nudi trgovsko podjetje Blažej

LIBUČE, 9150 Bleiburg, tel. 04235-302

Zidajte zdravo - zidajte z

žgano opeko!

Zid iz žgane opeke „diha“, drži toploto in izolira proti vročini, mrazu in ropotu

Zakaj sadno drevo ne rodi, čeprav je cvetelo

Na vrtu imam veliko jablano, ki vsako leto močno cveti, potem pa vse odpade. Letos smo škropili s parapi oljem. Ali bi škropljenje preprečilo odpadanje cvetov? Sorta mi ni poznana. V bližini ni nobene take sorte.

Najpogostejše so krive vremenske razmere, ki pa jih žal ne moremo spremeniti. Storimo lahko edino to, da ne sadimo več sadnega drevja v krajih in legah, ki za sadjarstvo niso primerne. Od vremenskih pojavov, ki vplivajo, da se cvetovi ne oplodijo, je najpogostejše kriva pozeba, ki poškoduje cvetove. Tudi suh veter ali pa trajnejše deževje v času cvetenja lahko prepreči oploditev cvetov.

Čebele in druge žuželke imajo pri prenašanju cvetnega prahu in oprasevanju večine sadnih dreves zelo važno vlogo. Brez njih je le malo pridelka. Zaradi tega moramo poskrbeti, da bodo cvetoči sadovnjaki obiskovale. Če v bližini ni čebelnjaka, tedaj ob cvetenju postavimo v sadovnjak en ali več panjev. To je važno posebno, če je slabo vreme in čebele ne letajo daleč.

Sposobnost oplojevanja je pri posameznih vrstah in sortah različna. Medtem ko se nekatere lahko oplodijo z lastnim cvetnim prahom in so samooplodne, pa potrebujejo nekatere cvetni prah druge sorte. Tem rečemo samoneplodne sorte. Če v bližini ne raste sorta, ki bi jih lahko oplodila, tedaj se neoplojeni cvetovi kmalu po cvetenju osipajo in ostanemo brez pridelka. Seveda pa vsaka sorta ni dobra oprasevalka. Nekatere imajo jalov cvetni prah. Razen tega pa moramo za medsebojno oprasevanje zbrati take sorte, ki sočasno cvetijo.

V krajih, kjer je mnogo sadnega drevja, z medsebojnim oprasevanjem ponavadi nimamo težav. V večjih nasadih ali sadovnjakih, ki so bolj na samem, pa se nam kaj rado primeri, da se drevje slabo oplodi. V takem primeru precepimo eno ali več dreves s sorto, ki je dobra oprasevalka in bo oplodila sorto, ki nam v sadovnjaku noče roditi. V majhnem, vrtnem sadovnjaku zadostuje, če precepimo na drevesu le nekaj vej. Kadar delamo nove sadovnjake, skrbno izberimo sorte, tako da se bodo medsebojno oplojevale. Tudi samoplodne sorte se večinoma bolje oplodijo s cvetnim prahom drugih sort.

Samoneplodne so vse sorte jablan, hrušk in češenj, precej sort višenj in sliv, jagode, maline in veliko sort ribeza.

Tudi mnoge bolezni in škodljivci nam lahko uničijo velik del cvetja. Marsikatero leto izjejo ličinke cvetočerja notranjost cvetnih popkov pri jablanah, tako da ostane le malo nepoškodovanega cvetja. Tudi gosenice brstnega sukača, ki so čisto majhne in živijo v brstih, znatno zmanjšajo pridelek. Brstju in cvetju pa ne prizadejajo niti druge gosenice. Celo nekatere ptice rade kljujejo cvetne brste. Pri koščičarjih, posebno pa pri višnjah in marelicah nam marsikatero leto monilija prevleče cvetove in poganjke z belkasto plesnivo prevleko in jih uniči. Pri nekaterih sortah jablan, posebno pri jonathanu, uničuje cvetove in poganjke jablanova plesen.

Že v naravi sadnega drevja je, da precej plodov odpade v juniju, ko so se začeli razvijati. Rečemo, da se drevje trebi, ker se s tem znebi prevelikega števila plodov, ki

jih ne bi moglo nositi in prehraniti. Odpadejo predvsem tisti plodovi, ki so slabo oplojeni in ki dobijo premalo hrane. Včasih je tako odpadanje zelo močno in nam ostane na drevesu le malo pridelka. Močno odpadajo plodovi predvsem takrat, kadar cvetovi niso bili zadostno oplojeni. Vzrok pa je lahko tudi slaba prehrana dreves. Pri drevju, ki je v minulem letu stradalo ali trpelo zaradi suše, se dostikrat cvetni brsti in cvetovi ne razvijejo do kraja, in so jalovi. Plodovi se sicer začno razvijati,

ZDRAVNIK SVETUJE:

Kaj mora vedeti mati o ošpicah

Ošpice so izrazito otroška bolezen. Bolezen povzroča virus, ki se prenaša od bolnika na zdravega s kužnimi kapljicami. Sprejemljivost za bolezen je tolikšna, da zadostna le nekaj trenutkov bivanja v bolnišnici sobi, da se otrok, ki še ni prebolel ošpic, okuži. Do šestega meseca so dojenčki za bolezen odporni, ker imajo odpornost po materah, ki so prebolele bolezen. V drugi polovici prvega leta pa odpornost ugaša in zato potekajo ošpice tedaj neizrazito in blago.

Najmanj 10 dni po okužbi na otroku ni opaziti vidnih sprememb. Nato se telesna temperatura nenadoma dvigne tudi do 39°C. Pojavijo se znaki, kakršne opazimo pri prehladu: bolnik kihla, suho kašlja in očesne vejnice so vnete. Otrok se solzi in iz nosu mu teče voden, kasneje gnojen izcedek. Otroci izgube tek in počutje je slabo. Drugi ali tretji dan opazimo na sluznici ust in nasproti stranskim zobem mlečnobele pikice na pordeli podlagi. Posute so posamič ali v skupinah. Imenujemo jih koplikove pege. Če takšne pege zapazimo v ustih otroka, ki je nenadoma zbolel s prehladnimi znaki, vemo, da ima otrok v resnici ošpice. Preden vzbrsti po koži značilen izpuščaj, temperatura upade in otroku odleže. Četrty ali peti dan pa temperatura ponovno naraste in otrok je ponovno prizadet. Poveča se suh kašelj, vnetje nosnic in nahod. Potem se izrine izpuščaj. Najprej opazimo posamezne rdeče pege za ušesi, nato pa se izpuščaj v obdobju 24 ur razsuje po obrazu, lasišču in vratu. Naslednji dan se razširi na trup in na to tretji dan na okončine.

Posamezne pege so sprva drobne in svetlordeče; nato pa so večje, nepravilno omejene in rjavordeče obarvane. Ko je izpuščaj na višku razcveta, so vzbrsti dvignjeni iznad kože. Izpuščaj je torej grob in močno obarvan. Njegovo izrazitost povečuje belina kože, ki je med posameznimi obarvanimi pegami.

Četrty in peti dan po pričetku prične izpuščaj bledeti in hkrati izginjajo prehladni znaki in prizadetost. Temperatura pada in po koži vidimo še kakih 10 dni modrikasto rjavkaste pege. Končno se koža olušči v drobnih mekinah.

Takšen je potek običajnih ošpic. Redki primeri potekajo usodno: izpuščaj postane modrikast, bolnik se duši zaradi vnetja v pljučih, je skrajno prizadet in umre v prvem tednu bolezni. Kajti ne pozabimo, da so ošpice kljub navidezni nedolžnosti pomembna in zavratna bolezen. Med obolenjem močno upade odpornost telesa in kaj lahko vzplamtijo vnetja ušes, obnosnih votlin, pljuč in slepiča. Klice, ki jih bolnik nosi v svojem telesu, zadobe premoč in se prično širiti in razmnoževati. Dokler nismo poznali uspešnih zdravil, ki zavirajo rast in pa ubijajo bolezenske klice, je mnogo otrok podleglo opisanim vnetjem.

Znano je, da tuberkulozni bacili zlahka premagajo odpornost prebolevnika po ošpicah in pogostoma preide okužba v težje oblike tuberkuloznega vnetja. Kaj moramo storiti, da bomo uspešno preprečevali težje zaplete obolenja?

vendar že kmalu odpadejo. To se zgodi zlasti, kadar je suša in če drevju primanjkuje hrane in vode v času razvoja plodov. Da bi pojav preprečili, moramo drevje dobro gnojiti in poskrbeti, da bo imelo dovolj hrane. Tudi trava, ki je v travniških sadovnjakih, jemlje drevju veliko hrane in vode. Zaradi tega je v sadovnjakih bolje imeti negovano ledino ali pa sadno drevje zastirati.

Precej je vzrokov, da drevo kljub cvetenju ne rodi. Če hočemo, da se to ne bo zgodilo, moramo najprej najti pravi vzrok, nato pa ga poskušamo odpraviti. D. H.

pri majhnem otroku driska z bruhanjem, naglo pripeljejo telo do velikih izgub tekočine, ki so lahko usodne za izzid obolenja. Prav zato moramo izgubljeno tekočino sproti nadoknaditi s pitjem čajev, sadnih sokov, mleka, kompotov itd.

Zdravnik, ki ga pokličemo, predpiše zdravila zoper vročino, glavobol in kašelj. V sili si pomagamo s hladnim ovitkom, ki smo ga opisali!

Razumljivo je, da ponovno kličemo zdravnika, če postaja otrok znova prizadet, čeprav je bolezen že preko svojega vrha. Zdravnik med pregledom izključi opisana vnetja; v primeru vnetja pa predpiše antibiotik oziroma otroka takoj napoti v bolnišnico. V oddaljenih krajih je poslednja pot nevarnejša, zlasti, če zdravnik zaradi preobilice dela ne zmore nadzorovati poteka zdravljenja. Zdravnika kličemo tudi ob napadu bolečin v trebuhu (vnetje slepiča) in k otroku, ki bruha in zaužite tekočine ne zdrži v želodcu. Pregled terja tudi otrok, ki po prebolelih ošpicah pokašljuje, blede in ne napreduje. Spomnimo se, da štejemo tuberkulozno vnetje med kasne zaplete po ošpicah.

Na koncu dodajmo še enkrat: ošpice so lahko zahrbtna in usodna bolezen, zato boleznin ne podcenjujmo in ne oklevajmo pozvati zdravnika k prizadetemu bolniku. Vsekakor zadržimo v postelji najmanj 10 dni tudi otroka, ki je prebolel le lahko obliko ošpic. Po težjih oblikah pa zadržimo otroka doma še 10 dni po prestopu temperature, zlasti, če ima naporno in dolgo pot do šole. Skrbimo za izdatno hrano in otroka čuvajmo pred prehladom.

Tako premostimo obdobje, ko je telesna odpornost zaradi prebolele bolezni skoraj povsem izčrpana.

In še obet za prihodnost: po svetu preizkušajo cepivo, ki obvaruje cepljene otroke tudi pred ošpicami. Dr. I. J.

Pri nas na Koroškem

MARIJA NA ZILJI

(Smrt Katarine Kobuaritsch)

Pred kratkim smo pokopali na našem farnem pokopališču Katarino Kobuaritsch v 84. letu starosti. Rajna je bila rojena na Gorenjskem. Kot mlado dekle je prišla okoli začetka tega stoletja v naš kraj. Delala je nad 30 let na Petričevi kmetiji g. Kržišnika na Malem sedlu. V kasnejših letih se je poročila. Kmetje so jo zaradi njene marljivosti in skromnega ter tihega značaja vedno radi klicali kot dninarico.

Rajna »Katra« je bila vse svoje življenje zavedna Slovenka, verna katoličanka in zvesta bralka slovenskih verskih listov. Od svoje rente je rada in mnogokrat darovala za cerkvene potrebe in v narodne namene.

Naj ji bo Bog dober plačnik!

SELE

(Sreča v nesreči)

V sredo, dne 10. maja, popoldne se je prignala huda nevihta z gromom in bliskom. Colnarjevi na šajdi so delali na polju. Kar udari strela in iz gospodarskega poslopja se začne dvigati dim. Strela je zažgala. K sreči se je vtil dež, pogasil ogenj in tako preprečil požar. Zato tudi alarmiranim gasilec ni bilo treba pohiteti tja. Zares sreča v nesreči!

ŠT. JANŽ V ROŽU

Na velikonočni ponedeljek je praznovala 90-letnico svojega življenja naša najstarejša faranka Helena Permož, pd. stara Pirmanca v Št. Janžu v Rožu. Mnogoštevilni njeni sorodniki so se zbrali na ta dan okoli nje in ji voščili srečo in zdravja za nadaljnja leta. V imenu občine sta jo obiskala sam župan in občinski tajnik in ji izročila posebno darilo.

Slavljenka se je rodila na Mačah, pri pd. Permožu, v občini Bistrica v Rožu, na ve-

liki petek leta 1877. V prvi svetovni vojni se je z otrokoma preselila k nam v Št. Janž, kjer je podedovala po sorodnikih lepo Pirmanovo kmetijo. Ker je ljubila kmečki stan, je postala dobra in vneta gospodinja, ter vsadila v srce tudi otrokom kmečkega duha. Hud udarec je doživela v drugi svetovni vojni, ko so nacisti vzeli sina Andreja in ga na nečloveški način, z mučenjem spravili s tega sveta. Tudi hči Mojci je umrla v lepi življenjski dobi. Nadvse pa je ljubila in še ljubi materino besedo in molitev. Pod njeno streho je stala zibelka farne prosvete, koliko zborovanj, vaj za igre in tamburaše, je skozi leta bilo tam. Vselej nas je z veseljem gledala in poslušala, akoravno je prišla večkrat zaradi nas pozno k počitku. Minilo je vse, za slavljenko pa je prišel pozen večer njenega življenja, katerega preživlja večji del v postelji. Naša iskrena želja je, da bi mogla še zdrava in vesela sedeti »pred durmi na klopci« — in se otresti te mučne postelje.

V nedeljo, 7. majnika, sta stopila pred poročni oltar ženin: Jožef Cvarnik, nevsta iz fare Puštritz, okraj Wolfsberg, deveda pa: Maria Schweiger, pd. Mežnarjeva Mici iz Št. Janža. Mici nam je že večkrat dejala, da, če se bo enkrat poročila, se bo v majniku. Izpolnila se ji je ta želja in na lepo majniško nedeljo, ko vse cveti in se prebujajo v mladosti, je stala kot nevesta pred oltarjem njene rojstne cerkve in obljubila svojemu izvoljencu zakonsko zvestobo. Prav lepo so ju zvezali v zakonski par moza in žene domači g. župnik Vošnjak. Poroka je bila s sv. mašo, pri kateri je lepo prepeval cerkveni pevski zbor. Že na predvečer njene poroke ji je farna mladina priredila podoknico, saj je nevesta bila vsa leta vneta cerkvena pevka in sodelavka farne mladine.

Po poroki smo se ob zvokih godcev in vriska podali k Tišlerju, kjer se je nadaljeval posvetni del. Prav lepo smo se imeli

(Dalje na 8. strani)

OGRAJE

iz aluminija
za vrt in okrog doma

Podjunska trgovska družba

Bratje Rutar & Co.

Dobrla ves A-9141 Eberndorf
Telefon 04236-281

ZA MLADINO IN PROSVETO

KAKO ŠTUDIRATI:

BELEŽKE

Med študiranjem knjig, razprav in član- kov je potrebno glavne misli izpisati. Tak- šen način dela nas prisili, da smo med študijem kar najbolj pozorni na učno gra- divo, obenem pa dobimo odlično sredstvo za ponavljanje. Srednješolci niso navajeni na tako delo. Čeprav bi beleženje tudi njim koristilo, pa je na visokih šolah nuj- no, sicer bi se študent »izgubil« med kopi- co knjig, skript in razprav.

Zapiski pa na noben način niso prepisi. Samo slab učenec si dobesedno prepisuje stavke ali odstavke. Prepisovanje je na- sploh slaba stvar, ker smo pri tem preveč pasivni.

V zapiske damo samo glavne misli in »ogrodje« sestavka: osnovne podatke, pra- vila, formule i. p. d. Zato so kratki, jedrnat, pregledni in shematični. Včasih v točkah nanizamo gradivo. Izrišemo si tudi nujne diagrame in tabele.

Samo definicije smemo dobesedno pre- pisati, drugo gradivo pa moramo v skraj- šani obliki izraziti po svojih besedah. Celu primere, ki jih navaja avtor, lahko zame- njamo s primeri, ki si jih sami izmisli- mo. Zapiski so vedno stvaritev posamezni- kov. V njih je pečat učenčeve osebnosti. Nekdo piše skupaj objektivne podatke in svoje subjektivne pripombe. Drugi piše na dva lista. Ta piše v povezanih besedah, oni uporablja samostalniške stavke. (Neka- teri bralci pišejo kar v knjigo, razen tega še križem kražem podčrtavajo stavke. Tak način ni dober, ker uničujemo knjigo, za- piski v knjigi navadno tudi niso pregledni. Ker je na listih premalo prostora, jih stla- čimo na rob. Kasneje pa jih ne znamo pre- brati.) Beležke hranimo v posebnem zve- zku. Če bi jih pisali na lističe papirja, bi jih hitro zmešali ali celo izgubili.

Ločiti važno od manj važnega

Isto velja za poslušanje predavanj. Na visokih šolah predavatelji ne narekujejo gradiva. Kljub temu pa je potrebno, da si poslušalec zapiše poglobljene misli. Pisa- nje med predavanjem povzroča mnogim učencem težave, ker ni mogoče zapisati vse- ga, kar slišijo. A če se nismo vnaprej vsaj bežno seznanili z gradivom, ne moremo vedeti, kdaj bo prišla na vrsto bistvena in kdaj nebitvena snov. Nekateri predava- telji pripravijo pismene teze in jih razde-

lijo slušateljem pred predavanjem. Včasih tudi opozorijo na tozadevno slovstvo. S tem omogočijo slušateljem, da se znajdejo v gradivu.

Skoraj vsak lahko postane z vajo do- volj spreten, da si zapisuje važne stvari in obenem posluša. Mnogi študenti hočejo napisati čim več, kar je popolnoma napač- no. Kdor hoče napisati vse, ne zapiše nič, ker ne more slediti predavatelju.

Zapiski po predavanjih niso tako ureje- ni kot po knjigah. V nji navadno ni sub- jektivnih pripomb. Poleg tega so vedno pomanjkljivi, pogosto celo netočni. Kljub temu je zapisovanje potrebno, ker sili učen- ca k budnosti, k temu, da ne prestando loči bolj važno gradivo od manj važnega, da išče skupne točke in pravila. Vendar je nujno potrebno, da kasneje pregleda za- piske, dopolni pomanjkljivosti in izloči ne- skladnosti. Lahko si pomaga s pripomočki, leksikoni in enciklopedijami. Ko dijak za- pusti srednjo šolo, mora vedeti, kako gle- dati v take knjige. Pri tem ima priložnost, da pripravi vprašanja za razgovore.

Posebni izvlečki

Včasih napravimo še posebne izvlečke (resiméje). V njih so sistematično nani- zane poglobljene točke preštudirane gra- diva. Izvlečki so jedro vsebine. Celotna vse- bina je v njih skržena na nekaj stavkov. Učenec jih naredi po knjigah in po zapi- skih. V nekaterih knjigah pa najdemo ta- ke izvlečke ob koncu poglavja. Izhajajo tudi posebne revije, v katerih so kratki iz- vlečki strokovnih knjig in razprav. V mno- gih strokovnih revijah najdemo izvlečke samo v tujih jezikih. Ti izvlečki služijo marsičemu, toda za učenca so najboljši iz- vlečki, ki jih je naredil sam, četudi niso brez pomanjkljivosti.

Izvlečke naredi učenec po končanem študiju zaokrožene tvarine. Mnogi študen- ti imajo navado, da si jih naredijo šele tik pred izpiti, ko tvarina ni več tako sve- ža, kot takoj po študiju. Seveda so taki izvlečki pomanjkljivi. Posebno če so nare-jeni na »hitro roko«, so ponavadi površni. Poleg tega ni več časa, da bi z njimi po- navljali gradivo. Glavni namen izvlečkov pa je prav ponavljanje gradiva. Študenti jih včasih uporabljajo tudi kot nedovolje-

no sredstvo za osvežitev spomina med pisa- njem nalog.

Izvlečki so različno dolgi, včasih so skr- čeni na nekaj besed, včasih obsegajo nekaj odstavkov, toda vedno izražajo učenčovo osebnost. Nekdo ima n. pr. navado, da zač- ne s splošnim pravilom, nadaljuje pa s kon- kretnimi podatki. Drugi gre po nasprotni poti. Mnogi dijaki in študenti imajo na- vado, da si pomagajo z zapiski in izvlečki svojih sošolcev. Včasih imajo celo »dežur- nega«, ki med predavanjem za ves razred beleži gradivo. Toda vsakomur je intelek- tualno in čustveno najbližje lastno delo. V svojih beležkah se najhitreje znajde. Po njih najhitreje ponavlja. Najbolje si jih zapomni. Najhitreje jih tudi vključi v sklop drugega gradiva. Poleg tega sleherni učenec odgovarja samo za svoje delo. Če pa so v njegovih zapiskih napake in jih izkoriščajo sošolci, se lahko zgodi, da je kriv za neznanje vsega razreda.

Čas, ki ga učenec izgubi za sestavljanje zapiskov in izvlečkov, ni nikoli izgubljen. Prej ali slej je bogato poplačan.

Vid Pečjak

Ehrlichova obletnica

26. maja poteka 25 let, odkar je krogla komunističnega morivca na ljubljanski uli- ci pretrgala nit življenja vseučiliškemu pro- fesorju dr. Lambertu Ehrlichu, roj. 1878 v Zabnicah pod Sv. Višarjami. Od leta 1907 do 1912 je bil tajnik celovškega škofa Kahna. Po vojni je bil v Parizu na mirov- ni konferenci, nato se je spopolnjeval v štu- dijih na Angleškem. Pozneje je predaval na Bogoslovni fakulteti v Ljubljani. Bil je duhovni voditelj akademskega društva »Straže« in »Slovenske dijaške zveze«. († 1942.)

Iz življenja tatov

V Claremoru v Kanadi je policija pred kratkim prišla dva tihotapca, ki sta hotela spraviti čez mejo v avtomobilu 400 litrov whiskyja.

Možaka sta drvela na vso moč in raztro- sila po cesti več kilogramov žebeljev, napra- vila asfalt s posebno napravo za briganje olja spolzek in delala za seboj celo umetno meglo. Kljub temu je policiji uspelo, da ju je dohitela.

Dva spretna tatova sta ukradla ponoči iz banke 10.000 funtov šterlingov. Bila pa sta precej presenečena, ko ju je pri izhodu že čakala policija. Nevede sta namreč spro- žila prikrito alarmno pripravo.

Ko so ju z avtomobilom peljali na stra- žnico, sta na lepem skrivnostno izginili pi- stoli, s katerima sta ugnala bančnega noč- nega stražnika. Končno so dognali, da sta orožje pojedla. Pištoli sta bili namreč iz čokolade.

A. J.

ZA NAŠE MALE

Štirje ob Dravi

Bilo je v maju, ko so se sestali in se od- pravili na spomladanski izlet: slamica, fi- žolček, kamenček in bobek. Šli so iz Kaple proti Celovcu. Seveda so potovali dneve in dneve, predno so se sploh dodobra pre- maknili z mesta. Nekega dne pridejo do reke Drave. Reka je velika. »Kaj pa zdaj?« vpraša fižolček. Bobek in kamenček sta sa- mo zmignila z rameni, slamica pa, ki je ho- tela biti vedno najpametnejša, se postavi pokonci in reče »Veste kaj? Jaz sem naj- lažja. Spustim se v reko in vas na svojem hrbtu prenesem na drugo stran.« Fižolček in kamenček sta bila takoj zadovoljna s predlogom, le bobku ni bilo nekaj všeč. »Pa pustimo bedaka na tej strani,« reče oholo slamica in zamahne z roko. Naglo se vleže na vodno površino, fižolček in ka- menček se ji vsedeta na hrbet in že so pla- vali proti sredini reke. Prav na rečni sre- dini pa — joj! Močan val je neusmiljeno prijel slamico ter je dvakrat tako močno pozibal, da sta fižolček in kamenček izgu- bila ravnotežje in se z njenega hrbta pre- kucnila v dno reke, kjer se je njuno življe- nje žalostno končalo. Slamica je opazila, da nevarnost grozi tudi njej. Hitro se je pri- čela obračati z namenom, da se vrne k bobku, ki je še vedno stal na bregu reke, a bilo je prepozno. V nekaj trenutkih je tudi njo požrla nenasitna reka. Ko je Bo- bek videl, kako je naduta slamica izginjala v valovih Drave, se je pričel v svoji škodo- željnosti na ves glas smejati. Smejati se je tako dolgo in tako glasno, da mu je od smeha počil trebušček. In od tistega dne, dragi otroci, ima bobek, ki je včasih tako dober — počen trebušček.

L. M.

Majniška

Ko pride majnik čez ravni, ves lep in sveč s prebleženim obličjem, ko slavček šmarnice zagostoli, ko zali log ponaša se s cvetličjem, ko zemljo krije majniško zelenje, mi vstaja v duši vroče hrepenenje...

Ob Nji, ki ljubim jo na moč, ob cvetu cvet se tiho pogovarja. Slavi jo dan, slavi srebrna noč, zarana že ji poje rujna zarja. Vse, vse slavi Njo sveto, Njo veliko, jaz, njen otrok pa zrem le Njeno sliko...

Vprašanje, kdo je pravi gentleman; na- čenjajo v Angliji vedno znova. Te dni je filozof in Nobelov nagradjenec Bertrand Russel odgovoril tako: »Gentleman je člo- vek, ki da drugemu čutiti, da je tudi on gentleman!«

Janez Jalen

7

Ograd

Ker sem imela kar čedno domačijo, me je pa. Prepisala sem jo nanj. Troje otrok sva zredila, prikupila tudi nekaj zemlje in združila pohlep oderuškega priseljene- ga krčmarja in štacunarja Grbuze, ki si je polagoma prisvajal kos za kosom zemljo in hotel postati lastnik vsega Kala. Dedec je vabil pit v svojo gostilno, ženskam je vsi- ljeval na upanje in kmalu imel vse domači- je na valetih, razen naše. Moža sem tako dolgo in vztrajno svarila, naj se ogiblje Grbuze, da se je ves nejevoljen pridružil. V domači vasi ni prestopil praga gostilne. Tudi sama sem skoraj vse kupovala dru- god. Če sem pa morala v Grbuzevo pro- dajalno, sem vsako malenkost pri priči pla- čala, čeprav je vselej prijazno zatrjeval, da se ne mudi. Vedela sem, da Grbuze boli najin odpor, pa ni pokazal. Mislila sem si: »Če se v zemljo potuhneš, nas ne dobiš v kremplje!«

Pa je sam vrag prinesel od nekod še do- kaj mlado in kar čedno gosposko nastavo. Nekateri so hoteli vedeti, da je Grbuzeva nezakonska hči. Dedci so ji rekli Fanika. Ženske smo jo le redkokdaj imenovali z imenom. Vse smo ji rekle. Še jaz sem bila en dan zavoljo jezika zaprta. Pregnati je nismo mogle. Na pragu je postajala in ta-

ko prijazno in priliznjeno vabila v krčmo, da je le redko kdo šel mimo.

Kakor bi Zemljakova ne marala obnav- ljati prestanih bridkosti, je premolknila. Pavla se je že zbala, da ne bo nadaljevala. Opazovala je muho, ki je sedla na odprto knjigo, in prav ko jo je nestrpno odpih- nila, je Johana spet pričela:

»Moj mož se ji je dolgo ustavljal. Ko ga je pa nekoč zvalila čez prag in je prelo- mil pridruženje, je bil najbolj neugnan. Oh, kako sva se zmerjala in pretepala!« Pavla je slišala pripovedovalko za sabo ploskati z rokami. Grede je že nadaljevala: »Je res hudič, kadar se star panj vname! Otroci so se pekla naveličali. Odšli so od doma. De- kleti sta sedaj že obe poročeni. Sin je ostal kar pri vojakihi za dvanajst let in bo potem dobil cesarsko službo. Prav so naredili. Možu sem hotela vzeti gospodarstvo, pa je Grbuza poskrbel, da se mi ni posrečilo. Tisti večer sva se do krvi stepla. Ponoči, ko je zaspal, bi ga bila ubila, ko ne bi bilo zavoljo otrok.

Dedec je potem še nekaj let posedal v Grbuzevi gostilni. »Gospod Zemljak« ali pa celo »gospod Francelj«, se je lizala okrog njega hudičeva najemnica. Za delo France ni skoraj nikoli več prijel in kadar je, je navadno bolj v škodo kakor v prid. Sama sem vlekla kakor črna živina in upala, da se kdaj obrne, pa se ni.

Zemljakova je globoko zavzdihnila. Mo- rebiti je še zmeraj čutila v udih utrujenost nikdar spočitega telesa.

»Nazadnje je zavoljo tiste nastave zašel v pretep in jo dobil s kolom po buči. Nato

se je toliko spametoval, da je uvidel svoje napak početje. Prosil me je odpuščanja in je z Bogom spravljen umrl. Hvala Bogu!«

Pavla iz pripovedovanja ni mogla razlo- čiti, ali se Zemljakova zahvaljuje Bogu, da je mož umrl previden, ali zato, da je sploh umrl, ali za oboje. Premišljala je in skoraj preslišala, kako se je Grbuza polastil Zem- ljakove domačije. »Nič mi ni ostalo, prav nič.« Pavla je spet poslušala od besede do besede. »Najbolj me je pa pogrelo, ker je Grbuza zapisal domačijo, ki sem jo pode- dovala po starših, na tisto zvodnico. Ne, nisem mogla prenesti. Zadnji večer sem šla z gorečo petrolejko na skedenj in sem jo vrgla v slamo. Da se mi je zgodila v raz- burjenosti nesreča, sem se hotela zagovar- jati. Štiri leta so mi prisodili in pa, da mo- ram povrniti škodo. Vraga bom vrnila. Če bi do vrata bredla v denarju, bi ne. Gr- buza naj meni povrne, ne jaz njemu. Pre- kleti —!«

Zemljakova je obmolknila, kakor bi ne vedela dati Grbuze vse zaničevanje in vso jezo izražajočega pritisklaja. Od jeze ji je zastala sapa. Prav gotovo ni niti slutila, kako zelo je vznemirila s pripovedovanjem o gosposki nastavi, ki je ujela njenega mo- ža, kaznenjko Andrejčič. Pavla je pričela verjeti v možnost, da prav tako, kakor Zem- ljaka, tudi Filipa lahko zmoti kaka pre- vejanka. Doslej je bila vedno trdno pre- pričana, da je prav in plemenito ravnala, ko je prevzela nase kazen namesto moža, sedaj je pa pričela pretehtavati, če bi ne bilo morebiti pametneje, da bi bil Filip

obsojen. V zaporu za zapahi bi bil varen pred zapeljivostjo žensk. Če bi bila sama pri njem, bi se nič ne bala zanj. Pa je celo njena beseda v pismu pristržena. In če jo pride ob kratkem obiskat, kakor je bil sporočil, bo mogla z njim govoriti samo vprico sestre. Če bi kdaj celo za trdno ve- dela, da se je Filip res navezal na drugo, bi mu ne mogla reči prav zavoljo navzoče nune niti besedice. Prej v pismu. Pa tudi ne. K mukam, katerih se ni nabralo malo in jih je težko prestajala, se je pridružila še ena, nova in največja. Vsa leta ne bo odstopila od nje in jo bo spremljala tudi na pot iz kaznilnice. V Gorici se pa utegne prevreči v resnico.

»O Bog!«

Pavla je še niže sklonila glavo in spet prislunila Zemljakovi, ki je priznavala kazneniki Ušajevi, da kaj malo občuti te- žo zapora. Le rožljanje ključev in večno za- klepanje in odklepanje vrat jo jezi. Kakor bi venomer kdo vpil človeku na ušesa, da je zaprt. Drugače je pa z jedjo kar zado- voljna. Še dokaj slabše je morala včasih zadnja leta jesti doma, ko je dedec vse za- pil. In če ji odrede, da bo opravljala živino ali pa krmila prašiče, se bo kar dobro po- čutila. Še nikoli, odkar je odrasla, ni imela tako malo skrbi. Eno željo pa ima. Prve dni košnje ji je prišla na misel. Njej kosa reže kakor malokateremu moškemu. Ne- katerim pa kaj slabo in dokaj trpe. Ona nekako vodi vse tiste, ki kose. Pa si je za- želela, da bi ji podredili vse vlačugarice, ki jim težko delo kaj malo diši. To bi jih gnala! Bi jim že pokazala motiti dedce in

P ~ I ~ S ~ A ~ N ~ O

B ~ R ~ A ~ N ~ J ~ E

HECTOR H. MUNRO-SAKI:

Pripovedovalec

KRATKOČASNA ZGODBA

Bilo je vročega poletnega popoldneva in v železniškem vozu je bilo temu primerno soparno, naslednja postaja pa je bil Templecombe, oddaljen skoraj celo uro. Popotniki v vozu so bili majhna punčka, še manjša punčka in majhen fantek.

Teta, ki je spadala k otrokom, je sedela v kotu, v oddaljenem kotu na drugi strani je sedel samski možki, ki ni spadal k njihovi družbi, sicer pa je bil kupé poln obeh punčk in fantka. Teta in otroci so se pogovarjali enolično, toda vztrajno; pogovor je spominjal na pozornost, kakršno ti posveča domača muha, ki se nikdar ne da odgnati. Zdelo se je, da se večina tetinih pripomb začinja z »ne smeš« in skoraj vse pripombe otrok so se začenjale z »zakaj«. Tujec pa ni rekel ničesar na glas.

»Ne smeš, Ciril, ne smeš!« je vzkliknila teta, ko je fantek začel iztepati oblazinjeni sedež in je z vsakim udarcem vzdignil cel oblak prahu.

»Pridi sem in rajši glej skozi okno!« je dodala.

Otrok se je obotavljal, pomaknil k oknu. »Zakaj ženejo ovce s tistega travnika?« je vprašal.

»Najbrž jih ženejo na drug travnik, kjer je več trave,« je slabotno rekla teta.

»Pa saj je na tistem travniku zadosti trave,« je ugovarjal fantek. »Saj je tam sploh sama trava.«

»Pa je mogoče na drugem travniku boljša,« je nespametno omenila teta.

»Zakaj je boljša?« se je glasilo hitro, neizogibno vprašanje.

»O, poglej no tiste krave!« je zaklicala teta. Skoraj na vseh travnikih ob progi so se pasle krave in biki, a oglasila se je tako, kot bi opozarjala na kakšno redkost.

»Zakaj je trava na drugem travniku boljša?« je vztiral Ciril.

Nevoljne gube na tujčevem obrazu so se poglobile. To je trd, neusmiljen človek, ga je na tistem presodila teta. Bila je popolnoma nezmožna, da bi prišla do kakšne zadovoljive rešitve glede trave na drugem travniku.

Manjša punčka je zabavala družbo s tem, da je začela deklamirati »Na poti v Mandalay«. Znala je samo prvi verz, a svoje omejeno znanje je do skrajnosti izkoriščala. Ponavljala je verz kar naprej s sanjavi, toda odločnim in zelo slišnim glasom; tujec je dobil vtis, kot da je nekdo stavil z njo, da ne bo mogla ponoviti verza dvati-

sočkrat brez prestanka. Kdor si že bodi je stavil z njo, kazalo je, da bo stavo izgubil.

»Pridite sem k meni, da vam povem povest,« je rekla teta, potem ko je tujec pogledal dvakrat njo in enkrat zasilno zavoro.

Otroci so se ravnodušno pomaknili na tetin konec kupeja. Očitno njenega pripovedniškega ugleda niso kdove kako visoko cenili.

S tihim, zaupnim glasom, ki so ga pogostokrat prevpila glasna, nadležna vprašanja malih poslušalcev, je začela nedomiselnost in obupno nezanimivo povest o majhni deklici, ki je bila pridna in ki so jo imeli zaradi njene pridnosti vsi radi in ki so jo končno rešili pred podivjanim bikom ljudje, ki so občudovali njen moralni značaj.

»Pa je ne bi rešili, če ne bi bila pridna?« je hotela vedeti večja punčka. Prav to je hotel vprašati tudi tujec.

»No, že,« je onemoglo priznala teta; »vendar pa mislim, da ne bi tekli na pomoč tako hitro, če je ne bi imeli tako radi.«

»To je najbolj trapasta povest, kar sem jih kdaj slišala,« je z neizmernim prepričanjem rekla večja punčka.

»Jaz sem poslušal sploh samo začetek, tako je bilo neumno!« je rekel Ciril.

Manjša punčka sicer k zgodbi ni ničesar pripomnila, zato pa je že precej časa spet mrmraje ponavljala svoj najljubši verz.

»Kaže, da nimate kdove kakšnega uspeha s pripovedovanjem,« se je na lepem oglasil tujec iz svojega kota.

Venceslav:

PRAVLJICA JE UMRLA

Danes ni več pravljic. Takrat so pa živele in so se vse enako začenjale: Živel je kralj in je imel tri sinove.

Živel je kralj in je imel tri sinove. Najmlajši je bil bedak in najpametnejši. Pustil je dvor in zlato in čast. Nekje zunaj mesta je zgradil hišico in postal krojač in je pel od jutra do večera, včasih še ponoči. Dobil je sina in ga dal krstiti za Valentina, sam mu je pa pravil Tinče.

Tinče je rasel in oče mu je umeril novo obleko. Potem ga je posadil na kolena in mu povedal lepo zgodbo. Rekel je, da je pravljica.

»Tinče, velik si že, dovolj, pojdi in poglej, če je pravljica resnična.«

znala, da se čebele zanjó kar nič ne menijo. Paziti bo morala samo, da ponevedoma katere s prsti ne pritisne.

Pripognjeno vejo si je Pavla pritegnila na obraz. Dobro ji je delo, prav kakor bi jo bila pobožala ljubeča roka. Kar nekako nerada je pričela odtrgavati cvet za cvetom in ga spuščati v privihneni predpasnik.

V krošnji lipe je Pavla zagledala v bregu tik pod sabo ciganko Kati. Po močni veji se je prestopala sem in tja, se oprijemala z rokami za šibkejšje višje veje, se nalašč pozibavala in kar ni mogla mirovati. Pavli se je zadržala podobna mladi veriveri, ki od samega veselja, da ji ni treba več čepeti v temnem gnezdu, neutrudno skače z veje na vejo. Hkrati jo je zaskrbelo cigankina brezskrbnost. Tiho je posvarila: »Kati, pazi, da ti ne spodleti!«

Debelaričeva se je ozrla navzgor in se sproščeno zasmejala. Dve vrsti belih zob je blisnilo v sončnem pramenu med sencami vej. Njen mladostni obraz je bil razjarjen. Pavla je videla, da je ciganka v kroni cvetoče lipe pozabila na svojo trpko usodo. Še glas ji je zvenel vse drugače in ni bil zamolklo otožen kakor sicer. Hitela je pomirjevati skrb svoje gosposke prijateljice: »Nič se ne bojte, gospa. Ne bom padla. Pa če bi, se ujamem spet v vejah spodaj.« Da pokaže, kako dobro se počuti med duhtečim cvetjem in šumečimi čebelami, se je Kati prijel z rokami za vejo nad svojo glavo in z bosimi nogami razposajeno zabrcala v praznino pod sabo.

Teta se je v trenutku naježila, da bi se postavila v bran nepričakovanemu napadu.

»Zelo težko je pripovedovati take zgodbe, ki bi jih otroci lahko razumeli in cenili,« je rekla suhoparno.

»Nišem vaših misli,« je rekel tujec.

»Mogoče bi jim pa vi hoteli povedati kakšno povest?« se je glasil tetin odgovor.

»Povejte nam povest!« je zahtevala večja punčka.

»Nekoč v starih časih,« je začel tujec, »je živila deklica z imenom Berta, ki je bila nenavadno pridna.«

Zanimanje otrok, ki se je že za trenutek zbudilo, je pri priči uplahnilo; kazalo je, da so vse povesti strašno podobne druga drugi, pa naj jih pripoveduje kdorkoli.

»Naredila je vse, kar so ji rekli, nikoli se ni zlagala, nikoli si ni popackala obleke, mlečne pudinge je jedla, kot da bi bili marmeladne torte, odlično se je učila in vljudno se je obnašala.«

»Je bila srčkana?« je vprašala večja punčka.

»Ne tako srčkana kot vidve,« je rekel tujec, »ampak bila je grozovito pridna.«

Spet se je zbudila naklonjenost do povesti; beseda »grozovito« v zvezi s pridnostjo je bila obetajoča novost. Vnesla je nekak prizvok resničnosti, ki je v tetinih zgodbah iz otroškega življenja ni bilo.

»Bila je tako pridna,« je nadaljeval tujec, »da je dobila za pridnost več medalj, ki jih je zmeraj nosila pripete na obleki. Medaljo za ubogljivost, medaljo za natančnost in medaljo za lepo vedenje. Bile so velike kovinske medalje in, ko je hodila, so žvenkljale druga za drugo. Noben otrok v tistem mestu ni premogel treh medalj in tako so vsi vedeli, da mora biti to posebno pridna deklica.«

(Konec prihodnjič)

Tinče je ubogal. Vzel je kruh in palico in šel po svetu.

Oče mu je pravil o dvoru in o kralju, ki je imel tri sinove, Tinče je pa šel drugam. Zavil je čez polje, srečal je kmeta in ga je vprašal, če je na svetu še kaj pravljice.

Temno ga je pogledal kmet, pa je videl, da je otrok, in mu ni zameril. Samo čudno je vzdihnil, potegnil iz malhe kos kruha in mu ga dal.

»To je vsa pravljica, vidiš!«

Tinče je zmajal z glavo in se je lepo zahvalil in odšel naprej. Nekje daleč je srečal berača. Ležal je kraj ceste in vzdihoval. Tinče se je domislil očetovega ukaza in je vprašal po pravljici. Berač se je začudil,

»Debelarič!« Ostro in hkrati zaskrbljeno je zazvenel glas sestre Judite: »Pametno se vedite, če ne, boste morali na tla. Naj se vam kaj pripeti, kdo bo odgovarjal. In preveč govorita z Andrejčičevo. Pazita rajši na delo in nase.«

Pavla in Kati sta obmolknili. Umiriti se pa ciganka ni mogla. Še naprej se je prestopala z veje na vejo in se otroško razposajeno pozibavala. Pričela je celo potihoma peti. Besed Pavla ni razumela, napev se ji je pa zdel kakor odmev topota črede konj, ki splašena od daljnega groma drvi v viharju po pustinji.

Pavla je obrala vse cvetje okrog sebe. Kakor bi se bila tudi nje lotila cigankina drznost, je zlezla prav v vrh lipe. Skozi veje, bogato oveščene s cvetjem, se je mogla od tam razgledovati na vse strani. V lipah naokrog so se pregibale veje. Nekaj drugih kaznjek je prav tako obiralo lipo vo cvetje kakor ona sama in Kati. Vseh za gostimi zagrinjali listja in cvetja ni mogla videti. Nekatere je pa. Nedaleč od sebe je prepoznala nepriljubljeno Lušinovo. Kakor sova, ki se sonca boji, je stala na debeli veji in se stiskala k deblu. Pavla je videla, kako je vzela izza nedrija še nenačet hlebček kruha, ga poželjivo ogledovala, pa ni ugriznila vanj. Prinesla pa je iz druge strani nedrij prav tako nenačet hlebček kruha kakor prej, ga še bolj poželjivo pogledala, pa ga hitro spustila nazaj, kakor bi se bala, da ne bo premogla skušnjave. Pavla si njenega početja ni znala razložiti. Vedela je samo, da nekaj prikriva, kaj pa namerja, si niti zdaleč ni mogla predstav-

potem se je široko zasmeljal in vrgel na cesto svojo popotno palico.

»Lačen sem in to je pravljica.«

»V romarski palici je skrita pravljica,« je pomislil Tinče. Beraču je dal kruha, vzel je palico in odšel.

Hodil je noč in dan in je prišel na kraljev dvor. Pogumno je stopil pred kralja in vprašal, če je še pravljica na svetu. Sivemu kralju je bil fant všeč, pa je ukazal, da so se zbrali vsi modrijani, da bi presodili, če je pravljica še živa. Prinesli so knjige in listine, premišljevali so tri dni, potem pa so dognali, da pravljice ni več, da je pred toliko in toliko leti umrla.

»Kaj pa zdaj?« je rekel kralj.

»Nič,« se je zasmeljal Tinče. »Očetu pojdem povedat.«

In takoj se je obrnil in vrnil domov. Kralj se je pa globoko zamislil. Potem je ukazal služabnikom, naj gre do gledat, kje je fantič doma. Ljudje so šli, našli vse in povedali, da je Tinče pravzaprav kraljevega rodu. Oče njegov je kraljevič, pa je zdaj navaden krojač.

Stari kralj se je ob tej novici zgrozil in ukazal je sinu, naj se vrne na dvor. Krojač se je pa smejal kraljevim poslancem.

»Ne morem se vrniti. Pravljica je umrla. Ni je več.«

Še zmeraj so ga silili. Umiril se je in je rekel:

»Povejte mi pravljico pa pojdem!«

Razveselili so se in so začeli:

»Živel je kralj in je imel tri sinove. Dva sta bila pametna, tretji je bil bedak.«

»Ni res, pravljica je umrla,« je zakričal krojač. »Jaz vem za drugačno!«

Začudili so se in ga poslušali.

»Živel je človek in je imel tri sinove. Vsi so bili močni in zdravi. Delali so od zore do mraka. Nikdar niso jokali, ker so bili krepki. Peli so pa neprestano. Pametni so bili vsi enako in ljubili so se med seboj. Taka je pravljica. Pa mislite, da se je kaj velikega zgodilo? Nič. Vojaki niso bili, tudi lovci ne. Potem je prišel od nekega drugega človeka, hudoben in trd, zapeljal jih je v pijačo in greh in jih dobil v svojo oblast. Zdaj mu morajo služiti od jutra do večera, od večera do jutra. Taka je pravljica.«

In krojač se je vzdignil in šel na delo. Ministri in kraljevni poslanci so nekaj godrnjali, potem so pa šli praviti pravljico kralju.

Kralj se je zamislil. Dolgo, dolgo je premišljeval. Nato je vstal in je bil ves drugačen. Dal je podreti ograjo okoli dvora in je vse velike vrtove preoral in posejal z žitom. Ministri so si pulili lase in vsa gosпода je jokala. Sivi kralj pa delil žito lačnim množicam in pravil:

»Izpreobrnite se, pravljica je umrla.«

razdirati družine in poštene ženske spravljati v zapor.

Pavla sama ni vedela, kdaj se je obrnila in pritrdila: »Zasluzile bi.«

»Kaj je morebiti tudi vašega moža katera zmotila?« je bila radovedna Ušajeva.

Pavla je bila v zadregi. Obotavljalje se je odgovorila: »Ne, ga ni. Pa —.«

Kakor bi odrezal, je utihnil pogovor kaznjek. Vse so vstale in v zboru pozdravile sestro prednico, ki je vstopila: »Hvaljen bodi Jezus Kristus!«

Sestra pednica je prišla ukazati, da bodo izmed kaznjek, ki so zaposlene s šivanjem in vezenjem, nekatere nekaj dni hodile nabirat lipovo cvetje za zdravilo zoper prehlade pozimi. Med tistimi, ki so bile odbrane, da bodo smele nekaj časa preživeti v opojnem vonju cvetočih lip, je bila tudi Andrejčičeva. Pavla se je razveselila kakor otrok obljube, da pojde na božjo pot.

Pavla se je vzpela najprej po klinih lestev, potem pa od veje do veje v vrh cvetoče lipe. Sedla je v močno rogovilo, privihala široki predpasnik in si spodnja vogla zavzela zadaj na pasu. Nekajkrat je globoko zadihala. Zrak okrog nje je bil prenasiten od sladkega vonja po medu. Roj čebel je šumel v lipi in obletaval gosto s cvetjem oveščene veje. Srčasti zeleni listi so kar tonili v zlatem cvetju.

Pavla je pripognila vejo nad sabo. Čebele so ji zašumele okrog glave. Pavla se je zbalá, da bi jo utegnila katera pčičiti. Neprijetno jo je streslo po životu. Roke je dvignila pred obraz. Pa je kmalu spo-

ljati. Pravzaprav bi morala sestro opozoriti na čudno vedenje sokaznjence. Pa kaj to njej mar? Pavli se je zazdelo, da bi sama sebe umazala, če bi se količkaj pokvarjala s to žensko. Niti gledati je ni marala več. Ozrla se je z visoke lipe, ki je rasla vrh brega, na ravnino pod sabo. Oddelek kaznjek je nakladal spodaj na travniku seno. Par težkih in rejenih volov je bilo vpreženih v voz, okrog katerega je zastavno hodila z lesenimi vilami v roki Johana Zemljak, po vsem obnašanju bolj podobna moškemu kakor ženski. Plasto za plasto je metala z vilami na čedalje više naložen voz in se gnala, kakor bi jo podila bližajoča se nevihta, pa jo je le delo samo razvnelo. Rahel veter je pozibaval s cvetjem preobložene veje. Prinesel je do Pavle v vrhu lipe duh po suščem se senu.

Popoldansko sonce se je upiralo v mogočno poslopje kaznilnice. Svetlikalo se je steklo v zamreženih oknih, obrobljenih z zelenim kamnom. Na strehi je čepel komaj za dober dimnik velik stolpič in nakozoval, kje v graščini se skriva kapela in v njej Najsvetejše. Pavli se je zdela kaznilnica kakor zakleti grad, v katerem z razkošnimi stropi okrašenih soban niti najvišje poletno sonce ne more prav pregrete. Obrnila se je v drugo stran. Žita so zorela pod njo na prostranem polju, nekatere so bila že požeta in se je sušilo snopje v stogovih. Ob vrhovih okrog Triglava so se zbirali oblaki. Pod noč bo najbrž grmelo in zlijala se bo ploha.

(Dalje prihodnjič)

Pri nas na Koroškem

pri dobri pojedinosti, ob veselem domačem petju in muziki do ranih jutranjih ur. Kakor smo slišali in videli, je tudi ženin pošten in priden, tako si bosta sedaj Sepl in Micka brez skrbi kovala na lepem in novem domu svojo zaželeno družinsko srečo.

Dne 4. decembra leta 1926, torej pred dobrimi 40. leti, se je pri spravljaju hlo-dov v gozdu nad Rutami smrtno ponesrečil Slamnjakov oče Jožef Müller. Zapustil je tedaj ženo vdovo s štirimi otroki, stare od dveh do sedem let. V znak ljubezni in v spomin na ta strašni udarec, mu je Slamnjakova mati postavila na lepem gorskem kraju, tik ob poti, od koder se lepo vidi kraj nesreče, lep lesen križ. Skozi ta dolga leta, se je stari križ začel nagibati in troh-neti, tako da se je sin Joži odločil in sedaj postavil novega, še lepšega. Na binkošno soboto, 13. majnika, smo ob navzočnosti vseh nekdanjih štirih otrok in drugih so-rodnikov postavili novi križ na isto mesto, kjer je stal prejšnji. Po opravih in mo-litvi za rajnega smo se podali na kratko k Činkovcu, kjer nas je gospodar Boštjan pogostil z domačo kapljico. Zapeli smo tudi pesem, katero je rajni oče tako rad pre-peval. O večernem mraku smo se podali v dolino in na domu rajnega očeta, pri bo-gato obloženi mizi obujali stare spomine. Novi križ je mojstrsko napravil zet Marki iz Sveč. Naj bo ta nadalje v spomin mimo-idočim, da je smrt kruta in brez srca, ki ne čaka ne ure ne dneva.

Ču En Laj o kitajsko-vietnamski politiki

Kitajska bi stopila na vietnamsko bojno polje, če bi ameriške vojaške sile vdrle v Severni Vietnam, ali če bi bil Hanoi po-stavljen pred »bankrotski mir«. To je izja-vil rdečekitajski ministrski predsednik Ču En Laj v nedeljo nekemu ameriškemu no-vinarju revije »Chicago Daily News«.

V dvojnopolurnem pogovoru s tem novi-narjem je Ču En Laj izjavil, da bi bili Ki-tajci odločni preprečiti amerikansko zma-go v Vietnamu. Komunistična Kitajska bi na zahtevo Hanoia poslala v Severni Viet-nam »cele lavine prostovoljcev«, če bi bila ta dežela ogrožena od ameriškega vojaškega vdora. Nadaljnji razlog za kitajsko udelež-bo na vietnamskem bojišču je tudi dejstvo, da Sovjetska zveza, čeprav nudi pomoč Se-vernemu Vietnamu, smatra, da je v nje-nem interesu, da bi se vietnamska vojna končala s poravnavo, kar bi bilo enako po-razu le-tega.

V Pekingú pa so v torek zanikali, da bi bil Ču En Laj dal ameriškemu novi-narju zgoraj opisano izjavo. »Navedeni in-tervju je enostavna izmišljotina«, so pove-dali v kitajskem zunanjem ministrstvu. Ni-ti ministrski predsednik Ču En Laj niti drugi visoki kitajski politiki niso sprejeli v nedeljo avtorja omenjenega poročila.

Avstrijska televizija

NEDELJA, 21. maja: 10.55 Poročila — 11.00 Prenos iz velike dvorane Wiener Konzerthausa: Otvoritveni koncert dunajskih slavnostnih tednov — 16.05 Kratka poročila — 16.10 — 17.15 Prenos iz Wiener Kriau: Konjske dirke — 17.50 Za otro-ke od 5. leta dalje: Ptice strašilo, senčna igra — Za otroke od 11. leta dalje: Mladinski svet — 18.15

KMETJE POZOR!

NAJNOVEJSE KMETIJSKE STROJE, MLATILNICE, TRAKTORJE, KOSILNICE, MOPEDE, KOLESA, HLADILNIKE, PRALNE STROJE, ELEKTRIČNE MOTORJE, BRZOPARILNIKE (kotle), KOTLE ZA ŽGANJEKUHO, SADNE STISKALNICE (»prešce«), VSEH VRST

vam nudi ugodno domača tvrdka

Johan Lomšek

št. Lipš, Tihoja 2, P. Dobrla ves — Eberndorf, Telefon 04237 246

Lahko noč oddaja za otroke — 19.00 Operni vo-dič: Dr. Marcel Prawy bo predstavil opero »Otel-lo« Giuseppe Verdija — 19.30 Aktualni športni pregled — 21.10 I. večerna poročila — 20.20 »Leni«, ljudska dunajska komedija Juliane Kay — 22.15 Nedelja v Evropi — Atene — 22.40 Druga večerna poročila.

PONEDELJEK, 22. maja: 18.30 Kratka poročila — 18.35 Tečaj francoskega jezika: Francoščina pri vas doma — 19.00 Londonska svetovna razstava 1851 — 19.21 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Šport v ponedeljek — 21.15 77-Sunset strip (11. nadaljevanje); brhka hčerka — 22.00 Poročila — 22.05 Neutrlnost in sporazum o prepovedi atom-skega orožja? O stališču nevtralne male države v atomski dobi (diskusija) — 22.55 Čas v sliki.

TOREK, 23. maja: 18.30 Poročila — 18.35 An-gleščina — 19.00 Ponoči v živalski trgovini — 19.13 Mathias Wiemann pripoveduje — 19.21 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in krat-ki filmski mozaik — 20.15 Obzorja, razgledi, poiz-vedovanja, pojasnila — 21.00 Sezonska bilanca — 22.10 Čas v sliki.

SREDA, 24. maja: 10.00 Televizija v šoli: Vas danes — 11.00 Program za delavce — 11.03 77-Sun-set-strip — 17.00 Poročila — 17.03 Za otroke od 5. leta dalje: Vreča polna krožnikov; uprizoritev dunajskega lutkovnega gledališča Urania — 17.45 Za otroke od 11. leta dalje: Na polju in ledini — 18.10 Lahko noč oddaja za otroke — 18.30 Poro-čila — 18.35 Francoščina — 19.00 Prizori iz Avstri-je — 19.21 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Vaš nastop, prosim. Aktualni pregled iz opere, operete in drame — 21.00 Očarljivi večer z Robertom Stolzom — 22.00 Čas v sliki.

ČETRTEK, 25. maja: 16.25 Poročila — 16.30 Za otroke od 11. leta dalje: Hal je vzdržal; mladins-ki film — 17.25 Lahko noč oddaja za male otroke — 17.30 do 19.15 Evrovizija iz Lisbone: Finalna tekma za evropski pokal — 20.00 Prenos 2. pro-grama nemške televizije: »Der misogyn«, igra po komediji G. E. Lessinga — 21.15 Dedič zgodnje-krščanskega sveta — 22.10 Čas v sliki — 22.30 Last-ni portret v obliki glasbenih variacij; k 70-letnici rojstva Roberta Neumanna.

PETEK, 26. maja: 10.00 TV v šoli: Kaj lahko postanem? Može na gradnji — 11.03 Program za delavce — 11.03 Dedič zgodnjekrščanskega sveta — 12.00 Očarljivi večer z Robertom Stolzom — 18.30 Poročila — 18.35 Farma beloglavega goveda: film

o življenju kavbojev — 19.00 Kuhinja v televiziji — 19.21 Zabeleženo za vas — 19.30 Čas v sliki — 19.55 Izložba in kratki filmski mozaik — 20.15 Prenos iz Löwingerbühne: »Lažniva mačka«, burka Maxi-miliana Vitusa — 21.45 Avstrijski portret: Wolfgang Hutter — 22.15 Večerna poročila in v žarometu; Sedem dni svetovnih dogodkov.

RADIO CELOVEC

SLOVENSKE ODDAJE

NEDELJA, 21. 5.: 7.30 Duhovni nagovor. S pe-smijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PO-NEDELJEK, 22. 5.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Za našo vas. — 18.15 Dober večer našim malim poslušalcem. — TOREK, 23. 5.: 14.15 Poročila, vre-me, objave. Športni mozaik. Koroški kulturni pre-gled. — SREDA, 24. 5.: 14.15 Poročila, vreme, obja-ve. Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 25. 5.: 7.30 Poročila, vreme, objave. Spominjamo se... III. del (Odlomki spominske proslave ob 25. obletnici izseljevanja koroških Slovencev). — PETEK, 26. 5.: 14.15 Poročila, vreme, objave. Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. Žena in dom. — SOBOTA, 27. 5.: 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — 18.00 Solistična glasba (Srečko Zalo-kar, viola, Jelka Zalokar, klavir).

Televizija Ljubljana

SOBOTA, 20. maja: 9.40 TV v šoli — 14.50 Isto — 17.55 TV obzornik — 18.15 Vsako soboto — 18.30 Glasbeni magazin — 19.15 Popularna baletna od-daja — 19.40 Cirkak — 20.00 TVD — 20.30 Nepo-zabni poleti — serij. film — 21.30 Serijski film — 22.20 Zadnja poročila.

NEDELJA, 21. maja: 9.25 Poročila — 9.30 Na obisku v Benečiji — narodno zabavna glasba — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.45 Tisočkrat zakaj — 11.30 Pustolovščine z južnega morja — serijski film — 12.00 Nedeljska TV konferenca (do 13.00) — Po-navljamo za vas — 17.05 Poročila — 17.10 Serijski film — 18.00 Karavana — 18.30 Rezerviran čas — 19.00 Mladinska igra — 19.54 Medigra — 20.00 TV dnevnik — 20.45 Cirkak — 20.50 Želje — zabavno glasbena oddaja — 21.50 Propagandna oddaja — 22.00 Zadnja poročila.

PONEDELJEK, 22. maja: 9.40 TV v šoli — 10.40 Ruščina — 11.40 TV v šoli: Afrika — 14.50 TV v šo-li — ponovitev — 15.50 Ruščina — ponovitev — 16.55 Poročila — 17.00 Mali svet — oddaja za otro-

SREDA, 24. maja: 9.40 TV v šoli — 10.35 Angle-ščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.50 TV v šoli — ponovitev — 15.45 Angleščina — ponovitev — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — ponovitev — 17.05 Poročila — 17.10 Lutke — 17.30 Naše prija-teljice živali — serijski film — 17.55 TV obzor-nik — 18.15 Združenje radovednežev — oddaja za otroke — 19.00 Reportaža — 19.30 Mozaik kratkega filma — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Cirkak — 20.37 TV igra — 21.35 Jazz festival na Bledu — 22.00 Zadnja poročila.

ČETRTEK, 9.40 TV v šoli — 11.00 Angleščina — 11.30 Glasbeni pouk — 14.50 TV v šoli — pono-vitev — 16.10 TV v šoli: Afrika — 16.40 Glasbeni pouk — ponovitev — Poročila — Zapoje z nami in pionirski TV studio — 17.30 Lisbona: Nogomet-ni finale za pokal zmagovalca — prenos — 18.15 Mladinska tribuna — 18.55 Pet notnih črt za po-pevko — 19.05 Dežurna ulica — 19.40 TV prospekt — 19.54 Propagandna medigra — 20.00 TV dnev-nik — 20.30 Aktualni razgovori — 21.10 Opera — 22.10 TV dnevnik.

PETEK, 26. maja: 9.40 TV v šoli — 10.35 An-gleščina — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.50 TV v šoli — ponovitev — 15.45 Angleščina — pono-vitev — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 17.25 Poročila — 17.30 Oddaja za otroke — Sarajevo — 17.55 TV obzornik — 18.15 Rezerviran čas — 18.35 Operna scena — 19.05 H. de Balzac Izgubljene ilu-zije — VII. oddaja — 20.00 TV dnevnik — 20.30 Cirkak — 20.37 Celovečerni film — 22.00 Zadnja poročila.

Mohorjeva knjigarna v Celovcu

IMA SEDAJ TUDI NASLEDNJE KNJIGE:

Ob 25-letnici izhajanja Svobodne Slove-nije je pred kratkim izšel jubilejni Zbor-nik Svobodne Slovenije za leto 1967. Od vseh dosedanjih zbornikov je najobširnejši. Ima 440 strani in nad 100 ilustracij ter dve prilogi. Cena: 125.— šil.

Ivan Jontez: Jutro brez sonca, 273 str., vez. Knjiga je posvečena spominu ameri-ških vojaških letalcev, ubitih, ko je bilo nji-hovo neoboroženo vojaško prevozno letalo sestreljeno iz zraka nad slov. vasjo Kopriv-nik 1. 1946. Cena: 65.— šil.

Niko Kuret: Praznično leto Slovencev.

DARUJTE za tiskovni sklad!

323 str. vez. Knjiga opisuje starosvetne šege in navade od pomladi do zime. Celotno de-lo je razdeljeno v štiri zaglavja: Pomlad — Poletje — Jesen — Zima. Cena: 115.— šil.

Franc Sodja C. M.: Meditacije, br., 103 str. Zbirka je razdeljena na pet oddelkov: Spomini (15 pesmi), Misli (16), Lesene ja-gode (15), Pred vrati pekla (13) in Sinjine (11). Umetniško in emotivno moč stopnju-jejo tudi lesorezi. Meditacije, ki so zrasle iz tradicije, so podoba sodobnega sveta in izraz bolečega bitja človeka pred samim seboj in pred Bogom. Cena: 50.— šil.

Birmanci in birmanke!

Imamo na zalogi sledeče molitvenike: Mali misal. Rdeča obreza, plastične plat-nice 44.—. V belo platno vezano 65.—. Zlata obreza, zelo priročna 88.— šilingov.

K Jezusu. Vezano v črno ali belo platno 20.— šilingov.

Večno življenje. Vezano v platno z rdečo obrezo 35.—. Platno, z zlato obrezo 45.—. Usnje, z rdečo obrezo 45.—. Usnje, zlata obreza 55.— šilingov.

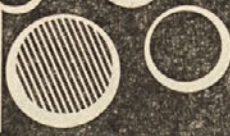
Rimski misal. Popolna mašna knjiga, z rdečo obrezo, v rdeče platno vezana 220.— šilingov.

Družba sv. Mohorja v Celovcu
Viktringer Ring
9020 Klagenfurt

Soboslikarske vajence sprejememo.
Za hrano in stanovanje poskrbimo.
Soboslikarski mojster

HANS SCARSINI

KLAGENFURT — CELOVEC,
Friedelstraße 37.

auf **A&O**

Qualität und Preis kommt's an!

vom 19. bis 24. Mai 1967:

Als A&O-Markenware empfehlen wir besonders:

A&O HIMBEERSAFT 13.⁹⁰
aus vollreifen Früchten! 1 Flasche = 0,5 l

GLAS-LIMBECKER 16.⁵⁰
Viertelliter, mit „Schottendekor“! 6 STÜCK

SALAT- u. RUHRSCHELSEL 21.⁸⁰
aus Luran, Ø 20 und 25 cm 2 SCHÜSSELN

Dän. FRUHSTÜCKSFLEISCH 10.-
besonders delikat! 1 Dose = ca. 198 g

...und außerdem: 3% A&O-RABATT!

**ZNAMKA ZAUPANJA
GRÜNDNER**
Klagenfurt - Celovec
Wienergasse 10
(Promenadna cona)

ke — 17.25 Risanke — 17.40 Kje je, kaj je — 17.55 TV obzornik — 18.15 Človek, znanost in proizvo-dnja — 18.45 Kuharski nasveti — 19.15 Tedenski športni pregled — 19.40 TV pošta — 20.00 TV dnevnik — 20.30 S. Mrožek: Razmejitev (?) — TV drama — 21.30 Biseri glasbene literature — 21.45 Perspektive — 22.05 Zadnja poročila.

TOREK, 23. maja: 16.00 Atletika Beograd-Rim — prenos — 18.25 Poročila — 18.30 Torkov večer — 18.50 Svet na zaslonu — 19.30 TV obzornik — 20.00 Igrani film — 20.30 Beograjska pomlad 67 — festival zabavnih melodij — prenos — 22.00 Kultur-na panorama — 22.40 Zadnja poročila.

Izhaja vsak četrtek. Naroča se na naslov: »Naš tednik«, Celovec, Viktringer Ring 26, 9020 Klagenfurt. — Telefon uprave in oglašnega oddelka 26-69. — Telefon uredni-štva: 43-58. Naročnina znaša mesečno 7.— šil., letno 80.— šil. Za Italijo 2800.— lir, za Nemčijo 20.— DM, za Francijo 22.— flr., za Belgijo 250.— bfr., za Švico 20.— šfr., za Anglijo 2.— f. sterl., za U.S.A. in ostale države 6.— dolarjev na leto. — Lastnik in izdajatelj: Narodni svet koroških Slovencev. — Odgovorni urednik: Janko Tolmajer, Ra-diše, p. Zrelec. — Tiska Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu, Viktringer Ring 26.